Reinu Seppi
Vähelmaanind

EESTI PÄEVALEHT
ESTNISKA DAGBLADET
LAUPÄEVAL, 8. mail 1976 Nr. 34 (4124)

EK-ERN said UD vastuse

Rootsi esitas juba 1974 aasta juunis N. Liidule ettepaneku kodakondsuse lepinguks N. Liidu valitsusele, millele ei ole saabunud senini vastust. See selgub välisministeeriumi vastusest Eesti Komitee ja Eesti Rahvusnõukogu märgukirjale, mis esitati peaministrile enne selle sõitu N. Liitu ja mis vastamiseks edasi anti välisministrile.

Välisministeeriumi kiri on dateeritud 27. aprillil ja sellele on alla kirjutanud juriidilise büroo valitsusnõunik Nils R. Larsson.

Nagu kirjas seletatakse, on ettepanekus N. Liidu valitsusele taotletud, et isikutel kellel on nii rootsi kui nõukogude kodakondsus, oleks kergem saada vabastust ühest neist kodakondsustest.

Nõukogude Liit ei ole ametlikult vastanud Rootsi ettepanekule. Eraviisiliselt on antud mõista, et aeg ei ole küps lepingu sõlmimiseks vastavalt Rootsi ettepanekule.

Eriti on sellejuures rõhutatud asjaolu, et praegune nõukogude kodakondsuse seadus on ümbertöötamisel. Rootsi läbirääkimiste ettepanek püsib muutmata kujul. (EK).

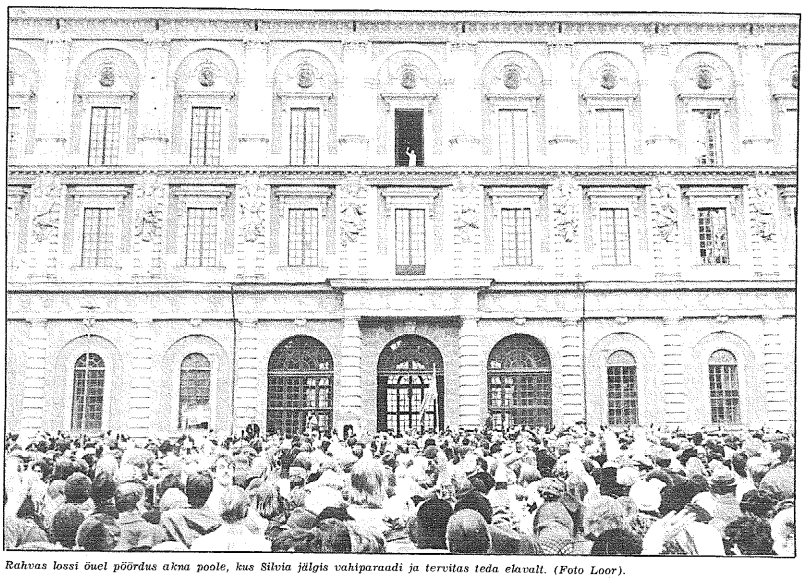

Rahvas lossi õuel pöördus akna poole, kus Silvia jälgis vahiparaadi ja tervitas teda elavalt. (Foto Loor).

Rootslanna oli kinni Venemaal

LINKÖPING (EPL) — Praegu käib N. Liidus üsna palju reisigruppe rootsi turismibüroode vahendusel. Nii näiteks pöördus alles äsja tagasi ühe Stockholmi rahvaülikooli ekskursioon, milline käis ka Tallinnas.

Aprilli lõpul juhtus aga kummaline vahejuhtum Leningradis ühe rootsi turisidegrupiga, kus pärast saabumist üks Linköpingi daam grupist eraldati ja lennuväljal kinni peeti.

Daam, 40-aastane rootslanna, kes kunagi mujal ei ole elanud kui oma kodulinnas, oli kaks ja pool päeva vahi all, teadmata, mis temaga lahti on, sest selgus, et tema inglise keelt keegi ametnikest ei mõistnud. Teda valvas aga kogu aeg eriline vaht. Muu osa grupist sõitis edasi plaani

Järg lk. 7

Kuningas ja ta pruut Silvia Sommerlath lossi rõduaknal tervitusi vastu võtmas. (Foto Andres Loor).

Tähistati kuninga juubelit

Rootsi kuningas Carl Gustaf sai 30. aprillil 30-aastaseks. Tema enda soovil ei toimunud mingit ametlikku vastuvõttu ümmarguse sünnipäeva puhul ega pidu lossis. Kuningas pidas oma sünnipäeva eraviisiliselt koos sõpradega ja pruudi Silvia Sommerlathiga, kes pühade ajal saabus Saksamaalt, et juures olla kuningliku pulma ettevalmistamisel — ta elab külalisena prints Bertil ja Lilian Craigi villas Djurgårdenis.

Kuninga esimesel juubelisünnipäeval oli ainukeseks ametlikuks ürituseks, kust ta isiklikult osa võttis pidulik vahiparaad lossi hoovil, mis ühtlasi oli kaitsejõudude austuseavalduseks.

Paraadil võtsid kuningliku ihukaitseväe ratsaväelased vahtkonna üle Kristianstadi põhjapiirkonna kodukaitselt, kes kuningale sünnipäevakingiks üle andsid oma

Järg lk. 7

Harri Küsk

Küskile 4000:-

Stockholmi Kultuurikomisjon jagas 600.000 krooni kultuurilisteks otstarveteks, eeskätt aga

Järg lk. 7

New York Times:

Edu taust: Nemad on eestlased

NEW YORK (VES) — The New York Timesi nädalalõpu-ajakiri käsitleb sotsialistlike riikide, eriti N. Liidu põllumajanduse vähjakäiku. Autor Alec Nove nimetab põhjuste hulgas talunike huvipuudust, kolhoosibürokraatiat, tehnilist puudulikkust, halbu teid jne. Autor leiab, et ühes kohas, Eestis, on siiski asjad paremini. Põhjus: sellel maal elavad eestlased, kes on püüdlikumad.

Artiklis üteldakse:

On huvitav märkida, et edukaimal nõukogude osariigil Eestil on teede olukord (rajatud ise-

Järg lk. 7

Parlamendiliige Belgiast jagas Venes lendlehti

BRÜSSEL (EPL) — Järjest rohkem märke osutavad sellele, et N. Liidu poolt nii suure entusiasmiga taga aetud Helsingi deklaratsioon võib kujuneda bumerangiks. Üheks viimaseist uudiseist sel alal on Belgia parlamendiliikme Willy Kuijpersi aktsioon Armeenias 15. aprillil. See seisnes lendlehtede jagamises Jerevani valitsushoone esisel platsil. Vene- ja armeenia keeltes trükitud lendlehtedel teatati, et Flaami Rahvuslik Liit, millise erakonna saadikuna Kuijpers Belgia parlamenti kuulub, võitleb vaba ja demokraatliku Armeenia eest.

Peale selle mainitakse lendlehes Vene Solidaristide Liidu võitlust kõigi N. Liidu rahvaste vabaduse ja demokraatliku korra kehtestamise eest selleks, et nende rahvaste saatust edaspidi enam määraks Kremlining N. Liidu kommunistlik partei. Ses võitluses on kümneid tuhandeid vabadusvõitlejaid hävinenud vangilaagreis

Järg lk. 7

EPL Laupäeval, 8. mail

Raskused

Raskused baltlaste kahekordseks tunnistatud kodakondsusega on ilmsed ja kestavad juba aastaid. Eestlased, lätlased ja leedulased, kes oma vägivaldselt okupeeritud kodumaadelt põgenesid, ei ole kunagi leidnud, et neil oleks topeltkodakondsus ja kui, siis vaid Rootsi või mõne teise asukohamaa oma ja siis vastavalt Eesti, Läti või Leedu iseseisvate riikide kodakondsus. Probleem seisneb järelikult ainuüksi selles, et N. Liit visalt vaatleb põgenejaid oma kodanikena ja ei lakka sellest ka siis, kui nad on saanud teiste riikide kodakondsuse.

Ajal, kus N. Liit maailma avaliikduse ees on demonstreerinud paljude oma opositsioonliiste inimeste läände saatmisel nende kodakondsuse äravõtmisega, tundub N. Liidu eest põgenenute jätkuv "oma kodanikeks" lugemine ebakonsekventsena. See ei ole aga seda Kremli praktilise huvi seisukohalt.

Topeltkodakondsus on üks neid vahendeid, millega põgenikke püütakse pinge all hoida ja ettevaatlikuks teha — paljudele mõjub see psühhoogiliselt. Ja siis avab see ka "legaalseid" võimalusi raudeesriide taha sõitvate selliste isikute kasutamiseks informatsiooni allikaina. Venelaste, ukrainlaste ja satelliitmaade endiste kodanike osas on teatavasti nende kodumaareisidel juhtumud isegi vangistamisi, kohtuprotsesse jne., ilma et nende uue kodakondsuse maad saanuks palju nende heaks ära teha, kuigi nad otseselt annektsiooni ei ole tunnustanud. Sellepärast hoiatavad Lääne-Saksa, Prantsuse, Austraalia, Kanada jt. võimud otseselt topeltkodakondsusega isikutel külastada idariike.

Seega ei ole topeltkodakondsuse küsimus mingi "rootsi küsimus", nagu mujal eesti ajakirjanduski on mõnikord arvanud. Rootsis komplitseerib asja aga see, et Rootsi on annud Balti riikide annekteerimisele oma tunnustuse ja välisminister Undén rõhutas seda omal ajal eeskirjade andmisega rahvakirjade pidajaile koguni seelega, et topelt kodakondsused kanti paberitesse, mis loomulikult balti päritoluga kodaike irritatsiooni veelgi suurendas. Selle tulemuseks engi küsimuse visa üleskerkimine nii massimeediumeis kui ka riigipäeval.

Alles 27. aprillil olid balti päritoluga rootsi kodanikke puudutavad probleemid riigipäeva arupärimiste-sessiooni aineiks — nii topeltkodakondsus kui ka perekondade ühendamine ja inimõigused teiselpool Läänemerd üldse. Arupärijateks olid riigipäevaliikmed, kes seoses peaministri Moskva-kõlastusega soovisid, et topeltkodakondsuse ja muid küsimusi seal oleks puudutatud.

Vastajaks oli välisminister Sven Anderson, kes oma sõnastuses oli rõhutatult ettevaatlik ja hoidus küsijate "õrnadest" argumentidest, kus taotleti valitsuse toetust kolonialismi likvideerimise arengus ka Baltimaade osas. Välisminister rõhutas vaid, et topeltkodakondsuse lahendamises on võimalik ainult diplomaatiline tee, s.t. otsene kokkulepe N. Liiduga. Mingi ühepoolne deklaratsioon ei oma siin mingit sisulist tähendust.

Huvitav oli siin vastuse see osa, mis valgustas, et peaminister Moskvas ei puudutanud üldse Baltikumi iseseisvuse probleemi, küll aga perekondade ühinemise küsimusi. Sven Anderson avaldas lootust, et kahekordse kodakondsuse küsimuses edaspidi tehakse edusamme — see on teatavasti paljusid inimesi puudutav probleem.

Nagu nähtub välisministri kirjast Eesti Komiteele, on Rootsi teinud juba a. 1974 esildise kokkuleppe sobitamiseks N. Liiduga kodakondsuseküsimustes, millele aga ei ole vastust tulnud senini, kuigi mitteametlikult on antud mõista, et aeg ei ole veel "küps". Välisminister ei avaldanud taotluse sisu, kuid varem on ajakirjanduses mõista antud, et taotletud on n.n. "Kanada-modelli", mis seisneb lubadustes, et kumbki ei pea kinni selliseid isikuid ainult kahekordse kodakondsuse pärast. Teame aga, et Kanada kodanikke on fabritseeritud süüdistustega kinni peetud ja isegi kohtu ette seatud. Tulemuseks on olnud Kanada valitsuse aktiivne kuulutamine vähemuste ajalehtedes, et topeltkodakondsusega inimesed peaksid hoiduma reisidest sinna, kus see ohtlikuks võib muutuda. Seega ei rahulda nn. "Kanada-modell", kuna see otseselt probleemi ei likvideeri.

Helsingi-deklaratsioon humaansuse sätted eeldaksid muidugi asjassepuutuvate riikide humaanset käsitlust ka seilistele küsimustele. Kuid nende sätete täitmine läheb idapool vägagi visalt, kuigi lääne avalik arvamine surub peale.

Topeltkodakondsuse küsimuses on seda opinioonl liiga väha näha olnud. Selle asemel on oodatud kannatlikult. Vastust esildisele, mis omakorda visa on tulema, kuigi peaministri külaskäigu ajal rõhutas N. Liidu press, et vahekorrad on head.

KLA

EESTI PÄEVALEHT
Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Arvi Moor
Toimetus ja talitus: EESTI MAJAS Stockholmis: Wallingatan 32, I tr.
Postiaadress: Box 667 101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta . . . . . kr. 215:—
Termin (4 kuud) . . . kr. 78:—
Kuu . . . . . kr. 21:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1976

Täiendavat Siberi eestlaste kohta ja Tomski viidud Tartu ülikoolist

Viimasel ajal ilmunud Siberi-raamatute taustal (Kopermanilt ja Jürvetson-Jürimalt) meenutab üks Siberis üleskasvanud Rootsi-eestlane, kes kasvas üles Tomiskis, kuhu taaari ajal oli kogunenud rohkesti eestlasi ja tegutses isegi luteri kogudus ning eesti selts, neid aegu, mil bolshevike võimuletulekuga tekkis vajadus kodumaale pääsemiseks n.n. opteerumisvõimaluse kaudu. Sel momendil oli veel kirik kõige ohutum kohtamispaik ja seal levitati uudiseid võimalustest Eestisse pääsemiseks. Kõike tuli ajade suurima ettevaatusega ja konspiratiivselt. Artikli autoril on üht ja teist ütelda korrigeerivat Siberi-raamatute kohta.

Oliin varem lugenud Marie Koppermani "Minu 12 aastat Siberis", nüüd sain pr. Adele Teäri vahendusel huamiseks ka Jürvetson-Jürima "Hauatagune Siber." Võrreldes neid kahte raamatut eelistan asitõend-materjalina esimest viimasele. Kuna esimene on sisult objektiivselt kirjeldav, on teine — arvatavasti kirjapanija mõjul-küll sõnastuselt dramaatilisem, kuid vähem mõjuv.

Tänapäeva inimene ei ole nii palju tundeinimene kui seda oli meie vanem generatsioon. Faktid, faktid ja veelkord faktid, need on mida usutakse, mis mõjutavad lugejat-kuulajat.

Huvitava näitena võiks mainida näiteks A. Solzenitsyn'i "GULAG-arhipelaagi". Ta ise nimetab selle osasid romaanideks, tegelikult pole nad seda: need on faktide, dokumentide abil tõestatud kuritegude ja kannatuste kirjeldused. Nad on raskelt loetavad, kuid nii nad mõjuvad, on usutavad.

Pääle selle — ka kõige pimedamas sõis on vilkumas mõni üksik täht. Nõsuguseid viiksatusi leidub mitmeid Koppermani raamatus, kus uhke ja paindumatu, ent tasakaalukas kõitumine ka kõige raskemas olukorras võib nagu vähk hetkeks valgustada ka kõige kalgima vaenlase südant, äratada temas inimlikud tunded. Näiteks lk. 18-19 M.K. raamatust vahejuhtum noore söduriga, või lapse süütu küsimus, mis aitas ametikohustusis kalgistunud komissari kaudu M.K. tütre leidmisele jt.

Jürvetson-Jürmani raamat tundub seevastu aina süüdistav, mõnes kohas isegi labaselt raevutsev. Seda ei esine M.K. raamatus.

Kuid ma ei taha arvustada nimetatud raamatuid, tahtsin vaid juhtida tähelepanu asjaolule, et moraalne üleolek on alati raskelt talutav vaenlasele. Eks ole ju vägivalla tarvitamine just selle tagajärg, et pole midagi alandatavamat, kui tunda selle üleolekut, kes õieti peaks sind kartma. Sellest võib inimeste eraelustki näiteid tuua.

Eesti Seltsi tegevus oli väga intensiivne: tegutses laulukoor hr. Nicolai juhatusel, kes oli tihtlasi kohaliku luterikiriku organist, tegeles naitering, korraldati pidusid Tomski Poola Seltsi ruumes. Elavaks muutus tegevus eriti siis, kui "ülikooli-inimesed" Tomskisse tuld. Neist mäletan vendasid Lamberteid perekondadega. Üks vendadest oli ülikooli sekretär-ka veel iseseisvusajal Tartus.

Ülõpilasist mäletan järgmisi nimesid: vennad Juhan ja Jaan Kerged, esimene õigusteaduse-, teine arstiteaduseülõpilane, Rudolf Kuuskman, õigusteadlane, hiljem Tallinnas tuntud advokaat Kuuskman, õigusteadlane, hiljem Tallinnas tuntud advokaat Kuuskmaa, arstiteaduseülõpilane Edgar Kozemjahkin (Tallinnas tuntud arst E. Kalmar) ja palju teisi, kelle nimesid ma kahjuks enam ei mäleta.

Nad töötasid ja õppisid Tomski ülikooli juures kuni 1920. aastani, mil nad vastavalt rahulepingu tingimustele esimestena Eestisse toodi, koos ülikooli varandustega. Muide- juba eelmisel suvel (1919) kadusid üksikud sõjaväelased Tomskist, et ühineda eesti väeosadega. Tomski ülikooli-linnaosa, kuhu kuulusid ka Politehniline Instituut ja Mäeinstituut (Gornõj Institut), oli ilus ja hästi korrastatud, otseses naabruses end. kuberneri lossiga, mille vastaslossi platsilasus Tomski katedraal.

Platsi teisel küljel oli kaunis n.n. Linnaaed ja selle teispoolsel küljel Tomski luteruse kirik, mis oli ühine sakslastele, lätlastele ja eestlastele, kogudusi teenis ühine pastor, viimaseks oli õpetaja Hesse (eesnime ei mäleta), pärit Eestist, suguluses Eestiis elavate aadlike Maydelite suguvõsaga. Tomski ülikooli ülemaednikuks oli tol ajal eestlane Floss, iseseisvuaajal suure alaäri-omanik Tartus. Ta lapsed, tütar Ludmilla ja poeg Viktor elavad praegu Ameerikas.

Teine viga Jürima raamatus on arvamine, et Siberi eestlased midagi ei teadnud opteerumisest. Olen ise üks neid optante. Varsti peale rahulepingu sõlmimist ja Tartu ülikooli lahkumist Tomskist algas ka ettevalmistustöö Siberi eestlaste opteerumiseks kodumaale.

Eesti konsulaat asus Omskisse, kuhu konsuliks tuli advokaat Hugo Kuusner (muide Eesti iseseisvusmanifesti esimene ettelugeja Pärnus, Endla rõdult 23. veebr. 1918 mida paljud Pärnu inimesed võibolla veel mäletavad). Konsulaadi teenistusse tuli end. Tomskis elanud Tartu ülikooli ülõpilane Rudolf Kuuskmann.

Ta tegutses peamiselt n.ö. kullerina Omski-Tomski vahel. Tomskis esindas Eesti Vabariiki kas Inglise või Ameerika saatkond- kumb, ma kindlasti ei mäleta. Selle juures töötas siis Tomskis olles ka Kuuskmann. Opteerumine algas juba 1920 kevadel.

Teated Eesti iseseisvast vabariigist levisid ka Siberi eesti küladesse. Sääli aga opteerujaid esialgu palju ei leidunud, kuna ei osatud arvata, ega usutudki, et vaba talupoja elu uues ühiskonnas täielikult hävitatakse. Tomskis asuvaist eestlaisst opteerusid minu teada-peale üksiku erandi-kõik, välja arvatud eestlannad, kes olid abielus venelastega.

Mehed, eriti noored eesti ohvitserid, kellede abikaasad olid kas venelannad või poolatarid, said aga need ära tuua. Opteerumine võttis pikka aega, kuid tean, et 1921 jaanuaris said eestlased kätte Eesti Vabariigi Välispassid, ka minu isa. Eesti Vabariigi pass- see oli uhke paber, seda vaadati ja imetleti kui võluvõtit, mis päästab inimesed, kes nüüd juba kolmandat aastat elasid näljas, viletsuses ja alalises hirmus.

Pass ise oli suur A-4 formaadis vesitrükis poogen (vist kahvaturoheline) kolme lõviga. Ühel poolel oli tekst eestikeelne, kuna teisel poolel-peenemas trükiskõrvuti inglise- ja prantsusekeelne.

Eesti Vabariigi kodanikena pühitseti 24. veebruarii 1921 vist ainulaadsemat vabariigi aastapäeva Tomskis, kuid see oleks pikk lugu omaette.

Tegelikult pääsesime kodumaa poole teele alles 1921. aasta juulis (1. või 2.) ja peale täpselt kuu aega kestnud reisi-pikem peatus Omskis-Jõudis meie eshelon (Tomski eestlasi kuus kaubavagunit, ca 150 inimest, Novo-Nikolaevski eestlasi 2 vagunit, Peterburgi ja Moskva eestlasi kokku umbes 20 vagunit) viimaks Jamburgi.

Peale kahepäevast peatust sõõl ja põhjalikku läbiotsimist sõitsime eesti lipu lehvides veduril ja laulides meie rahvushümni (kui piiripuud mõlemal pool olid tõstetatud) vabale kodumaale. Muide-lipp oli nn. diplomaatilise pagasina usaldatud Tomski eestlaste rongivanema kätte, salapärasel viisil toimetati see veduripõhi ruumi, kus kohver õigel ajal avati.

Oliin tol ajal väike 13-aastane tüdrukuke, kuid tial ei unune mul see silmapilk, kui rong peatus Kamarovka piiripunktis ja inimesed kui puistati vagunistest välja. Põlvitati kodumullal, kaelustati ja nutetiirõõmust ja õnnest, tänades Jumalat pääsemise eest vabadusse. Kuid ma tean paljuid, kelle tee 20 aastat hiljem viis tagasi vastas suunas orjusesse. . .

Siberi eesti asundustest pääsesid viimased talupeogede perekonnad veel kodumaale 1924 mil tuli ka minu vanaema koos oma noorema poja ja ta perekonnaga. Siis sulgusid väravad hermeetiliselt idast läände. Esimese elumärgi sain Siberist oma kodukülla mängukaaslaselt 1930 kevadel-aga see oli ka ainukene ja viimane- kuni-jah, me teame kõik, millal ja kuidas väravad uuesti "avati".

Ka see piilt, mille maalib meie silme ette Jürima, õigemini ta jutustuse kirjapanija — kohtumisest eesti naistega Tomskis, tundub olevat mulle vöörastav, kui võrrelda seda Kopermani kohtumisest Siberi eestlastega. Tundub, kui oleks tahetud hoida "õiget liini" Siberi eestlaste suhtes? Tomski lähimad eesti küladd olid Jurjevi ja Linda (umbes 70 versta Tomskist).

Sääl võisid naised olla. Nendes külades elasid enne enamluse tulekut jõukad eesti talupojad, kes pärinesid peamiselt Tartu maalt. Need olid arvatavasti jõukad perepojad, kes olid sunnitud lahkuma kodutalust, kuna talu päris ju kombekohaselt vanim poegadest.

Nendel oli kaasas aga asumiseks raha, vastandina nendele vaeselle asukaile peamiselt Järva- ja Virumaalt, kes elasid minu kodukülas Tomskist umbes 150 versta kaugel, mida külastas ka Kopperman oma kamratusteekonnal. Et naised olid viletsalt riides on usutav, aga et nad ei teadnud midagi iseseisvast Eestist ja et üks endine uhke eesti taluperenaine, olgugi ta "Siberi eestlane", peapüsti-suurisuu hakkas kiitma seda "õnnistusrohket" elu ja korda, milles nad elasid, tundub mulle liialdusena.

Jurjevi eestlased olid jõukad talupojad, kes kasvatasid hobuseid sõjaväele, väga tasuv tulundusala enne 1. Maailmasõda, kuna heina- ja karjamaad oli ju Siberis külluses. Tänumeeles mõtlen veel praegu ühele neist südamesoojadest, heidetest Jurjevi taluperenaistest. Meie perekond ei kohanud teda küll kunagi isiklikult, kuid üks ta poegadest külastas meid peaaegu igas kuus korra, talvel ka sagedaimingi kaasas suur päts kodukõpsetatud ehtsat eesti rukkileiba, pääle selle pütiga võid, mille ta õhtul, enne tagasisõitu, tühjendas ema võikaussi.

Tihti oli tal kaasas ka suur tükk keedetud sealiha, seegi anti emale. Alaliselt näljane tüdrukuke ei ole tänini unustanud seda maiusrooga ja mu ema oma õhtupalves mõtles ka hiljem alati nendele heidetele, võhivõõrastele inimestele- sääl Siberis. . .

L.T.-V.

Heidelbergis Saksamaal suri 13. detsembril 1975 Viktor Silmann, sünd. 3. juunil 1904 Kõpu vallas.

Memmingenis Saksamaal suri 29. jaanuaril Edith Ambrosius, sünd. 12. märtsil 1904.

Geislingenis Saksamaal suri 13. märtsil Emil Wein, sünd. 7. märtsil 1916. Võrumaal.

KIRIKSILKKE teatsid

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis emadep. jumalat. 9/5 kl. 14, peap. Veem, orelil Kiisk, laululehed. Lasteala lapsed esinevad Erna Klemmeri juhat. Pärast kohvilaud Malmtorgsg. 5, teatada kantseleisse tel. 21 32 77.

GÖTEBORG: Kristiines emadep. jumalat. 16/5 kl. 14, õp. Vaga orelil Strömberg, laululehed. Samas kl. 13 kog. täiskog. koosolek õpetaja valimiseks, kandidaat õp. Vaga. Võivad osa võtta kõik täisealised kog. liikmed, kes on konfirmeeritud ja maksukohustused täitnud ning olnud vähemalt üks aasta kog. nimekirjas.

GÖTEBORG: S:t Paulis emadep. jumalat. 9/5 kl. 14, õp. Wilund, solist Peetso, orelil Gustafsson, laululehed. Pärast kog. majas Stockholmsg. 14-16 kog. täiskogu koosolek ja valimised. Kohvilaud.

HALMSTAD: Olaus Petris emadep. jumalat. 15/5 kl. 14, õp. Vaga, orelil Ström. Pärast samas kog. täiskogu koosolek õpetaja valimiseks. Hiljem kog. majas emadep. koosv. kohvilauas.

HELSINGBORG: Marias kontsert-jumalat. 16/5 kl. 13.30, õp. Laantee, sopran Maimu Mardi-Bang, orelil helikunstnik Herbert Piirimets, kes hiljem kog. saalis vestleb teemal "Muusika kirikus".

KOPENHAAGEN: Tauseniis kontsert-jumalat. 16/5 kl. 16, õp. Laantee, sopran Maimu Mardi-Bang, orelil Piirimets. Järgneb helik. Piirimetsa vestlus teemal "Muusika kirikus".

LANDSKRONA: Johanneses kontsert-jumalat. 16/5 kl. 16, õp. Laantee, sopran Maimu Mardi-Bang, orelil helik. Piirimets. Hiljem kohvilauas helik. Piirimetsa vestlus "Muusika kirikus".

LUND: Kloostri kirikus kontsert-jumalat. 15/5 kl. 19, õp. Laantee, sopran Maimu Mardi-Bang, orelil Piirimets.

MALMÖ: Saksa kirikus kontsert-jumalat. 15/5 kl. 16, õp. Laantee, sopran Maimu Mardi-Bang, orelil helik. Piirimets. Järgnevalt kohvilauas helik. Piirimetsa vastlus "Muusika kirikus".

OLOFSTRÖM: Kirikus kontsert-jumalat. 9/5 kl. 15, õp. Laantee, sopran Maimu Mardi-Bang, orelil Norberg kohvilaud.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

GÖTEBORG: Guidhedeni ortodokskirik, liturgia halvatu pühap. 9/5 kl. 11, praost Raag.

SOOME ORTODOKSKIRIK

AVESTA: Õhtupalvus 9/5 kl. 16 Tervo kodus, Torsg. 18, ülempr. Juhkam.

HOFORS: Õhtuteen. 8/5 kl. 17 kog. majas, V. Villagat. 16 ja liturgia 9/5 kl. 11 samas, ülempr. Juhkam, ooperilaulja Wallén.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brå vallag. 11, jumalat. 9/5 kl. 11, emadepäev ja pühapäevakooli suvepidu. Külaline dr. Roman Simson Austraaliast. Laste laule, kohvilaud. 11/5 kl. 19 pibli- ja palvet.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 (T-Odenplan) emadep. jumalat. 9/5 kl. 14, Roos ja Valm, klaveril pianist Maaja Duesberg New Yorgist, ettekandeid lastelt, kohvilaud.

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 9/5 kl. 11, Verendel, laulab Helmi Viilisaar.

ESKILSTUNA: Elimi kapellis Halenlig. 2 jumalat. 8/5 kl. 17, Vaim.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 8/5 kl. 18 kog. õund 9/5 kl. 17 jutlus, soolo- ja kooriloule, Verendel, Helmi Viilisaar.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 9/5 kl. 11, Pendiste, pibli- ja palvet. 8/5 kl. 15 ja 12/5 kl. 13.

NORRKÖPING: Salem, Bredg. 15 jumalat. 8/5 kl. 18, dr. Simson Austraaliast ja Lauri kvartett Stockholmist. Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 9/5 kl. 13, kohal. vennad.

Jackson — kandidaat inimõiguse ja vabaduse liinil

WASHINGTON (EPL kirjasaatjalt) — Kolm nime, keda praegu Washingtonis mainitakse kui kõige suuremate lootustega presidendikandidaate Demokraatliku Partei ridadest, on endine Georgia kuberner Jimmy Carter, endine viitsepresident Hubert Humphrey ja senaator Henry Jackson. Kui Jimmy Carter on suhteliselt uustulnuk üleriigilisele poliitilisele areenile, siis Jackson ja Humphrey on olnud tuntud kujud USA poliitilises elus juba pikemat aega. Senaator Jackson ei ole muidugi nii üldtuntud maailma avalikkuses kui Hubert Humphrey, aga seoses tema range seisukohaga mitte kinkida Nõukogude Liidule enamsoodustusega kaubanduslepingut ilma midagi vastu nõudmata, näiteks vabamat emigratsioon, sai ta nimi tuntuks ka maailmapoliitilises skaalas. Heidaksime kiire pilgu ta eluloole ja vaadetele.

Henry Martin Jackson sündis 1912 Everetti nimelises väikelinnas Washingtoni osariigis, mis asub kauge USA lääneranniku põhjaosas. Mõlemad ta vanemad olid tulnud Norrast ja Jackson armastab tihti oma valimiskampaanias tähelepanu juhtida sellele, et ta on sündinud sisserändajate lapsena ning et ta on skandinaavia, täpsemalt norra päritoluga. Ta kasvas üles majanduslikult tagasihoidlikes oludes ja pidi ennast ise koolitama tööd tehes. Ta lõpetas Washingtoni osariigi ülikooli juristina ja alguses praktiseeris oma kodulinnas.

Henry Jackson sai tuntuks noore prokurörina, kes oma maakonna puhastas kuritegelikust elemendist. Saadud populaarsusega valiti ta 1940 USA Saadikutekvtta, kuhu ta oma valijaskonna poolt iga kahe aasta tagant uuesti tagasi valiti. 1952 astus ta sammu kõrgemale USA Kongressis ning valiti Washingtoni osariigi senaatoriks, millisel positsioonil on ta püsinud tänaseni.

Oma poliitilises elus on Henry Jackson olnud algusest peale liberaalse Rooseveltí traditsiooni mees. Ei puudunud juhud ta karjääri alguses, kus parempoolsed vastased valimiskampaania kuumuses süüdistasid teda kommunistlikes vaadetes. Jackson on olnud töölisunioonide ja ametiühinguliikumise veendunud toetaja ja sõber.

Seepärast praegusegi presidendi eelvalimise kampaania kestel saab ta paljude töölisunioonide toetuse, tänu millele ta võitis nii Massachusettsi kui New Yorgi osariigi eelvalimised ja võib võita ka tähtsad eelvalimised Pennsylvanias 27. aprillil.

Jackson on olnud veendunud kodaniküõiguste eestvõitleja ja toetanud kõiki progressivset sellelaast seadusandlust, näiteks võrdsete õiguste andmist neegritele. Ta oli esimeseks USA senaatoriks kes tõstis üles keskkonna kaitse küsimused ja rakendas ellu seeadusandluse looduse ja ümbruse saastamise vastu ja samuti looduslike alade konserveerimise rõõvmajanduse vastu. Uheks ta ekspertiilsiks on energia küsimused ja ta on ägedalt rünnanud suuri õlikompaniisid heites neile ette et nad manipuleerivad kütuse hindu, takistavad eduka riikliku energiapolitika elluviimist ning üldiselt ei tegutse kooskõlas rahvuslike huvidega.

Sisepolitiilistes küsimustes läheb Jackson kahes punktis lahku vasakliberaalsest joonest. Uheks on Ameerikas suurt poleemikat tekitav nn. bussitamine, mis seisneb kooliliaste seadusega määratud sundkorras koolibusides transporteerimist välja oma kodupiirkonnast, selleks et saavutada rassilist segunemist ja tasakaalu valgete ja mustade kooliõpilaste vahel.

Jackson on sellise bussidega transporteerimise vastane. Ta ütleb et see on ebapraktiline ja ebaõiglane. Selleasemel pooldab ta suuremate summade andimist neegrilinnaosade koolivalitsustele ja koolidele, et seal tõsta haridusliikke võimalusi ja õppetaset.

Teine punkt, milles Jackson lahku läheb praegusest liberaalsest joonest, on büdzheti küsimused. USA riiklikus eelarves nõuab Jackson ei Kaitseministeeriumile antavaid sõjalise tugevuse säilitamise ja edendamise kulutusi ei tohi kärpida. USA peab omama tugeva sõjaväe kõigis relvaliikides ja seda tagava tööstuskompleksi.

Sõla ongi maetud see koer, miks kõgu aeg liberaali ja edumeelse poliitku mainet omanud Jackson on nüüd ajakirjanduses sageli kutsutud konservatiivikks. Liberaalide jooneks selles küsimuses on, et kuna maailmas valitseb kahe suurvõimu vahel niikuinii terroritasakaalul baseeruv rahu, siis USA ei vaja enam nii suuri kulutusi oma kaitsejõududele. Saavat läbi ka palju väiksemate kulutustega. Pealegi on eelarves vaja üle kanda senisest rohkem summasi USA sotsiaalprobleemide lahendamiseks.

Kuigi Jackson tahab igakülgselt toetada sotsiaalprobleemide lahendamist ütleb ta, et Ameerika vajab ka tugevat riigikaitset ja et kulutusi selles osas ei saa vähendada. See küsimus on muutunud tüüünaks Jacksoni ja liberaalsete ja vasakpoolsete jõudude vahel Demokraatlikus Parteis.

Välispolitiilistes küsimustes on Jackson internatsionalist. See tähendab, et ta ei poolda Ameerika tagasitõmbumist rahvusvahelistest sidemetest ja kohustustest. Taoline isolatsionalistlik joon on aga Ameerikas viimasel ajal pinda võitmas. Jackson aga soovib, et Ameerika jatkaks Woodrow Wilsoni, Franklin Rooseveltí ja Harry Trumani ning J.F. Kennedy välispolitiilist joont, kus Ameerika seisaks vabaduse ja inimõiguste eest maailmas. Ta on ka üks suuremaid Iisraeli toetajaid USA Kongressis, milletõttu ta omab väga laialdase poolehoiu Ameerika juutide hulgas, millest tal oli suuresti kasu eelvalimiste võitmisel New Yorgi osariigis.

Henry Jacksoni seisukohti, eriti välispolitiilistes küsimustes, annab hästi edasi ta enda kõne, mille ta pidas praegu kälmasoleva valimisvõitluse kestel Kansase Riiklikus Ülikoolis. Seda võib isegi kutsuda programmiliseks kõneks, milles ta eriti palju tähelepanu pöörab vahekordadele Nõukogude Liiduga. (T)

• Mis juhtus

LÕUNA-AAFRIKA LT VABADUS NAMIIBIALE

Lõuna-Aafrika on Londoni ajalehe "Observer" teatel otsustanud anda Namiibia protektoraadile iseseisvuse päriselanike juhtimisel lähema kahe aasta jooksul. Vastavad läbirääkimised Edela-Aafrika neegrijuhtidega on annud positiivseid tulemusi, küsimuses on veel vaid natsionalistide-liikumise kaasatõmbamine ja Namiibia 90.000 valge tulevik.

POMMID JA TULED GRUUSIAS

Nõukogude Gruusia vabariigis on viimasel ajal 12. aprillil toime pandud pommiatentaat valitsuse hoone vastu. Samal ajal tuleb teateid mitmetest tulekahjudest, mis on tekkinud ilmselt süütamisest. Välisvaatlejad Moskvas peavad neid protestiaktsioonideks seoses Gruusias käima pandud puhastusaktsiooniga "korruptiivse elemendi vastu", mis on tabanud gruusia ametnikke. Samal ajal ei ole gruusialased rahvad partei katsetega nende rahvakommete muutmiseks, mh. pulmade osas.

MÕRV RAUDKARDINA JUURES SAKSAMAAL

Bonni valitsus on protesteerinud piirivahejuhtumi pärast idaksaksa piirilt Lübeckist lõunapool, kus ööl vastu 1. maid idaksaksa piirivalve mõrvas 32-aastase DDR-ist ärakaranud endise politiilise vangi Michael Gartenschlägeri, olles teda meelitanud lõksu. Gertenschläger oli see, kes esmakordselt piiri ületamisel maha monteeris kommunistide automaatkuulipilduja ja selle kaasa töi lääne töendiks automaattapamasinatest piiril.

Sel korral oli tal kavatsus kahe kaaslasega õhku lasta osa raudeesriidest, kuid ilmselt ette informeeritud DDR-piirivalvurid lasid ta maha, kui ta oli 150 meetrit läänepool piiri. Kaaslased pääsesid.

REAGANI VÕIT FORDI ÜLE

Proovivalimisel Texase osariigis võitis Kaliforniа-kuberner Ronald Reagan ülekaalukalt president Fordi ja sai kõik osariigi delegaadi-hääled republikaanide parteikongressiks kus erakonna kandidaat nomineeritakse, omale. Veel on aga vara ennustada tõsisemat tagasilöökí presidendile, kuigi äsjane Gallupi-uurimus näitas, et praegusel hetkel on Ford võimaliku demokraatide kandidaadi Jimmy Carteri vastu vähemuses.

Carter näib kujunevat kindlaks demokraatide presidendikandidaadiks. Ta oli samal ajal Louisiana osariigis edukas. Tõsisem konkurent senaator Henry Jackson teatas, et ta lõpetab oma nomineerimiskampaania selle aktiivses osas. Teadaanne tuli proovivalimise kaotamisel Pennsylvanias Carterlle.

KISSINGERI TOETUS RODEESIA MUSTADELE

USA välisminister Kissinger teatas oma ringreisil Aafrikas, et USA kavatseb kindlalt tõita UNO poolt otsustanud boikotti Rodeesia vastu ja loobuda sealt nikli ostmisest. USA nimelt toetab mõtet, et must enamus peaks valitsema Rodeesias.

Rodeesia valge peaminister Ian Smith teatas samal ajal, et ta avab valitsuse mustadele, kutsudes valitsusse kümme suguharupealikut, kellest neli saavad ministeeriumide juhtideks. Smith rõhutas, et suguharupealikud on afrikaanide traditsioonilised juhid.

Samal ajal valmistab must vabaduslikumine uusi aktsioone Rodeesias.

— — —

Lake Carmelis New Yorgi osariigis suri 30. märtsil Elmar Teder, sünd. 30. septembril 1902.

Spring Valley kloostri vanadekodus USA-s suri 10. aprillil endine algkoolijuhataja Eestist Nadezhda Kovediaev.

Hooaja lõpetamine EK Naissektsioonis

Eesti Komitee Naissektsiooni liikmeskonna ja nende küllaliste selle aasta kevadhooaja viimane kokkutulek toimus möödunud kuu lõpul, 27. aprillil. Isuäratavalt kaetud kohvilaudade ääres veedeti huhases meeleolus paar meeleolurikkast tundi.

Agnes Lepp demonstreeris lavatööd.

Naissektsiooni mitmekesistest üritustest selle aasta kevadhooajal tuleb eriti välja tõsta kirjanduslikku õpiringi, mille teemaks oli "Teatriajalugu". Õpiringi juhatajana ja lektorina toimis näitekirjanik ja dramaturg Arvo Mägi.

Ja nagu lõpupunkti panemiseks õpiringi tööle tegi näitleja ja lavastaja Agnes Lepp-Kaasik sellel Naissektsiooni kokkutulekul lühiettekande teemal "Näitleja väljendusvahendid", mida ta illustreeris praktiliste näidetega oma ansamblisse kuuluva kahe noore näitleja — Epp Lohk-Sundströmi ja Uno Tõnissoo — kaasabil.

Teatrihuvilistel on hästi meeles Arvo Mägi ja Agnes Lepp-Kaasiku koostöö tulemused "Vanaema" lavale toomisel paari aasta eest ja hiljutisel "Mikumärdil" lavastamisel. Ja on põhjust loota, et see viljakas koostöö jätkub.

Agnes Lepp-Kaasiku dirigeeritud lavapraktika-tund (mida jälgis ka Arvo Mägi) oli põgus, kuid küllaltki iliustreeriv ja õpetlik pilguheitmine lavatöö ühte olulisse sektorisse, mis toimub enne eesriide kerkimist. Pearöönk oli asetatud teksti serveerimise nüanssidele ja tunnete ehtsusele nõu koostööle lavapartneriga. Eesmärgiga süvendada meis, teatrikülastajais, kunsti teatris käia, kasvatada meist teadlikke teatrisõpru.

EdR

Haapsalus on tarvidus lossivaremete lagunemisele piiri panemiseks suur. Pilt lossi sisemuses olevast platsist kiriku ees, millest iseseisvuse lõpul tehti sportiplats.

• Balder Jaan

LOTERIIVÕIT

Söitsin sõbrale külla, ta oli üksi kodus. Naine olevat läinud ma ei tea kas ema või sugulaste juurde. Pomises midagi endaette. Mul üksköik kuhu ta läks.

Küsisin: "Kuidas sa elad ka?"

"Elan ka," vastas ta naplit.

Ma ütlesin: "Siin on ju nüüd kangesti põnev olemine, nagu mängupõrgus."

"Põrgus," kordas söber.

"Nii palju kui mina olen jõudnud tähele panna, ostavad siin inimesed suure hooga loteriipileteid. Kõigil suur tahtmine võita. Pead muidugi unistusi täis, et mida siis teha, kui võidan. Ma nägin TV-s seda meest, kes võitis miljoni. ta oli nagu arust ära."

Söber vastas: "Rahaline võit võib inimese rahuliku elu täiesti segi liitia."

"Kas sina ei ole oma õnne proovinud?"

"Mu naine ei salli niisugust asja," vastas söber.

"Mida ta ei salli? Miljoni võitmist?"

"Ta ei salli õnnemängu. Ei kaardimängu raha peale, ei hobuste peale mängimist, üldse niisugust asja mitte, kus inimene läheb välja võidu või kaotuse peale."

"Ah nii."

"Mul jälle on teistmoodi veri," ütles söber. "Mina olen riskija mees. Mina ei karda kaotust."

"Kaotust?"

"Mu naine ütleb, et. . . Ma tegin temaga tasapisi juttu, et kui ostaks tühe pileti, üheainsa. Et ehk aga võidame. Ta vastas, et kõige kindlamini me võidame siis, kui loteriipiletit ei osta."

"Kuidas saab inimene võita, kui ta õnnemängust osa ei võta?" küsisin ma.

Vliskümmend senti jääb taskusse."

"Ah see on pileti hind."

"Ma temaga vaidlema ei hakanud. Tal on väga kindlad põhimõtted, müüri vastu ei ole mõtet peadpidi joosta. Ei olnud ka vaja. Ostsin loteriipileti tasapisi ära ja. . ."

"Salaja?"

"Muidugi salaja. Kõik oli hea, kuni. . ."

"Saladus tuli välja?"

"Mu pilet võitis. Vliskümmend tuhat dollarit. Mul tuli hirm peale, et mida ma vaene mees nüüd teen. Naine saab teada, et mul oli loteriipiliet," jutustas mu söber.

Ma hakkasin naerma. Vaata kus häda! Võidab suure summa ega julge sellest naisele teatada. Ah-ha-ha!

"Mida sa siis tegid?"

"Ei osanud midagi teha. Olin mures, pea igasuguseid mõtteid täis, kuidas end raskest olukorrast välja keerutada. Ega ma ei saa talle ütelda, et langes taevast alla, just mulle sülle. Ta ei usuks seda. Taevast looblitakse küll vahel rahapatakaid alla, aga siis ei ole summa vliskümmend tuhat, vaid vähemalt viissada tuhat dollarit."

"Sa räägid õhupiraatidest."

"Niisuguse jutuga ei maksa ka välja tulla, et leidsin, et oli pargis pingi all tühes paberist kotis."

"Kas ta ei oleks uskunud seda?"

"Ta oleks saatnud mu politseisse, et vii sinna. Siis ma oleksin omast tima olnud. Ma tean, nad oleksid mulle ütelnud küll, et kui omanik välja ei ilmu, nõudma ei hakka, siis jääb see teile. Aga kui ma paari kuu pärast uuesti hinnust aetuna kuulsma oleksin läinud, kuidas sajad on, siis oleksin kindlasti saanud vastuse, et andsime omanikule välja. Nad oleksid mulle lõegi ka allkirja näidanud."

"Ah sul on siis niisugune arvamine politseist?"

"Ei jäänud muud üle, kui pidin üles tunnistama."

"Muidugi. Naine kargab kaelast kinni, pole ettehcitest juttugi, sest ega ta enam saa piletihinnast kahju tunda, kui pilet on võitnud!" ütlesin ma.

"Seda lootsin minagi," vastas söber. "Arvasin, et suur võidusumma kaalub väikese sõnakuulmatuse üles."

"Noh, kuidas oli?"

"Kuulutasin oma võitu ja haarasin ta kohe kaenlasse, et teeme toas tantsu, suure röömuga nii, et kõik asjad keerlevad pea ümber nagu tormihoos."

"Muidugi," kiitsin ta mõtte õigeks.

"Lohistasin teda tihest nurgast teise, ta jalad ei teinud seda asja kaasa."

"Ei nagu ülekubu mu käte vahel."

"Ei elanud su röömule kaasa?"

"Ei elanud. Ütles, et ah nii. Sa oled mu usaldust kurjasti tarvitanud. Ma vastasin, et salaja tegin jah, aga ega seal mõni teine naine mängus olnud, et sa nii kuri mu peale oled."

"Muidugi. Mis ta. . ."

"Ta ütles, et üksköik, igal juhul on siin su alatu iseloom avalikuks tulnud."

"Sinu alatu iseloom?"

"Jah, kalduvus naise selja taga salaja teha asju, millest teine ei tohi midagi teada."

"No kuule, hakata suure võidu puhul teisele tühise asja pärast moraali lugema. . ."

"Tühise asja pärast. . . Ta ütles, et tema niisuguse inimesega, kes teda petnud on. . ."

"Petnud on?"

"Jah, et tema minuga enam elada ei taha."

"Aga raha? Raha puuduse pärast minnakse tavaliselt lahku, aga seda ma ei ole veel kuulnud, et. . ."

"Ta ütles, et tema niisugust raha ei taha."

"Imelik inimene!"

"Ta ütles, et inimene peab sellega rahul olema, mida ta ausalt oma tööga saavutab. See ei ole kellegi õnn, kui raha on saadud teiste õnnetuse arvel."

"Õnnetuse arvel. . . Ma saan aru, kaardimängus kaotajad on õnnetud, aga siin?"

"Ta ütles, et see ei ole õigel teel saadud raha. Kõik teised on õnnetud, et ei võitnud. . ."

"Imelik inimene! Tahab ta siis nüüd sinust lahutada või?"

"Karta on," vastas mu söber. "Läks kodunt ära ja. . . Miks ma tema põhimõtteid ei austa. . ."

Kohvik Neitsitorni Internaat Porkuni

Nagu seletab Rahva Hääles antud intervjuus restaureerimisvalitsuse juhataja Ülo Puustak, on Tallinnas kälmas Kiek in de Köki naabruses asuva Neitsitorni restaureerimine, et seda muuta kohvikuks.

Vanalinnas Aida tänavas muudetakse 17-ndast sajandist pärinev ajalooline ait tarbekunsti muuseumiks. Niguliste kirikus areneb restaureerimine pikaldaselt — nüüd pandakse põrandat. Kirikust peab saama vana kunsti muuseum. Põranda töödel on kütteseadmete panemisel tehtud huvitavaid ajaloolisi leide.

Pirital jatkuvad uued väljakaevamised kloostri varemetes, mis kestavad mitu aastat. Väljakaevatud arhitektuuri osade kõrval on tehtud põhjapoolsel alal 9000 arheoloogilist leidu. Tänavu alustatakse ka müüride konserveerimisega — ka Haapsalu lossi müüride lagunemist tahetakse seisma panna.

Porkuni lossis kavatsetakse restaureerida torni, kuhu paiguatakse "erlinternaatkool". Rakveres konserveeritakse müüre ja kaevamistel otsitakse kunagiste väravate asukohta.

Stockholmi Eesti Meeskoor esinemas Hilversumi raadiostudiis helilesvõtteks. Ees klaveri taga solist Maaja Duesberg, kes mängis sisse ka omapoolse kontsertprogrammi (Foto Trummer).

Küllakutsujaks laulumeestele oli Arnhemi "Slavisch Koor", milline oli kontserdil kaasesinejaks (Foto Trummer).

Laulureisi muljeid kevadisest Hollandist

Esmaspäeval, 26. aprillil kesköö, saabus Hollandist tagasi seal neljapäevasel kontsertmatkal viibinud Stockholmi Eesti Meeskoor. Pääksepaistelisest ja õitsevast Hollandist saabunuid võtis Arlandal vastu külm ja lumi. Kontrast oli tuskatekitav. Rikkatena nelja elamusterohke päeva meeleoludest ja väsinud pikkadest sõitudest, sõideti koju. SEM oli seekord väljas 52-mehelises koosseisus, juhatajateks Eduard ja Rein Tubin ning solistina ja saatemuusikuna kaasas pianist ja New Yorgi Eesti Meeskoori juht Maaja Duesberg.

Kontsertmatka alustati reede hommikul, 23. aprillil Arlandalt ja pärast kolmveerandtunnist vahepeatust Kopenhaagenis lennati edasi ja maanduti keskpäeval Amsterdami Schipoli lennuväljal. Sealt sõideti bussidega Arnhemi, kus SEM peatus Hollandis viibimisel.

Arnhem on Reini-äärne sadamalinn, mis 1944 septembri keskel saavutas traagilise maailmakuulsuse, kuna siin ja selle ümbruses hävis nädalase meeleheitliku võitluse järel marssal Montgomery 2. inglise langevarjurite diviis, 12.000 meest, olles paisatud sügavale sakslaste tagalasse.

Kohe pärast kohalejõudmist toimus Arnhemi uues raekojas vana hävis Arnhemi lahingu ajal ja seilest on säilinud vaid väike sektsioon), kus hiljem õhtul esineti kontserdiga, peaproov, et tutvuda suure ja arhitektooniliselt moodsalt kavandatud saali akustiliste omadustega. Pärast proovi tervitas SEM-i rahvast Arnhemi linnavalituse esindaja, SEM-i poolt anti linnavalitsusele sümboolne kingitus ja linnaisad pakkusid laulumeestele kohvi.

Seejärel sõideti hotellidesse ja perekondadesse, kus puhati ja riietuti ümber õhtuseks ühiskontserdiks. SEM-i vastuvõtjaks Arnhemis oli sealne Slavisch Koor, mis koorijuhi de Firsoffi juhtimisel on spetsialiseerunud peamiselt slaavi liturgilise kirikumuusika ja rahvalaulude esitamisele.

Õhtuse kontserdi esimeses osas laulis Slavisch Koor repertuaari, milleks oldi hästi ettevalmistatud, distsiplineerituit ja kõlarikkalt ning hea muusikalise innuga. Kontserdi teises osas laulis SEM oma kava, mis oli koostatud eesti meeskooride laulude paremikust. SEM-i juhtisid vaheldamisi Ed. ja Rein Tubin, kuna saatemuusika eest hoolitses täpselt-puhtalt Maaja Duesberg.

Arnhemis lauldud kontserdi kohta ilmusid sealsetes ajalehtedes tunnustavad kirjutused ja retsensioonid.

Laupäeval, 24. aprillil laulis SEM Arnhemi naabruses asuva Diereni linna moodsas kontsertsaalis ning Maaja Duesberg mängis Ed. Tubina "Neli rahvaviisi minu kodumaalt" ja Kaljo Raidi ühele eesti rahvaviisile loodud sonaadi. Sellele kontserdile ilmus publikut vähem oodatust, kuna sel õhtul istusid hollandlased kodudes tv-aparaatide taga ja jälgisid aasta suurimat spordisündmust — Hollandi-Belgia jalgpallimaavõistlust (muide, Hollandi võitis suurelt 5:0!). Nii oli SEM-il vähe võimalusi neid kodudest välja meelitada.

Pühapäev oli meeldivalt kevadine ja kaunilt päikseisteline. Kõiklja villade ümber ja aedades õitsesid magnooliad, forsüütiad, rododendronid, tulbid ja hüatsindid. Sõideti Arnhemist Hilversumi, et seal AVRO ringhäälingus esineda saate sisselaulmiseks. Teel Hilversumi tehti lühike peatus Osterbeeki sõdurite kalmistul, kuhu on maetud tuhanded inglise, kanada ja poola sõdurid, kes langesid 1944 sügisel Arnhemi ja selle ümbruse lahingutes.

Osterbeeki kalmistu on arhitektooniliselt ja ka maastikuliselt väga kaunilt kujundatud ja jättis sügavtõsise mulje. Seda oli ka hollandi sõdurite kalmistu Osterbeeki ja Doorni vahel, kus peeti ägedaid kaitselahinguid 1940 mais, kui sakslased invaderiisid Hollandit.

Sõidul Hilversumi läbiti ka Doorn, kus Saksa viimne keiser Wilhelm II veetis paguaastaid. Mööduti ka Soesdijki suvelossist, mille lipuvardas lehvis kuninglik vimpel: kuninganna Juliana oli kodus.

Sisselaulmine Hilversumis õnnestus hästi ja kunagi sel suvel võidakse hollandi raadiosaates kuulda Stockholmi eesti laulumeeste laulu. Järgnevalt SEM-i esinemisele mängis Maaja Duesberg sisse enda palad. Ka nende esitus oli õnnestunud hästi.

Naastes Hilversumist jatkus meestel ja nendega kaasasolevatel abielupoolitel parajasti aega lõunasöögiks ja ümberrietumiseks, kuna õhtul toimus Arnhemi ühes nooblimas hotellis ühine koosviibimine vastuvõtjate, laulumeeste ja Madalmaade eestlaste osavõtul. Väärib mainimist, et külalisi oli saabunud ka Saksamaalt. Paljudele eestlastele oli see esimeseks korraks, et kohati kaasmaalasi pärast laagritest lahkumist.

Koosviibimisel valitses üllas peomeeleolu. Tantsiti, lauldi, esinesid Arnhemi ja SEM-i koorid, anti üle ja saadi kingitusi ning lahkuti alles pärast kesköid.

Esmaspäeva hommikul lahkuti Arnhemist suunaga Leideni ja Keukenhofi, tulpide õitsengu maale ja liilede orgu, kus imetleti hollandi liledekõllust ja -kultuuri. Pildistati ja lasti endid pildistada. Amsterdamis tutvuti mõne tunni jooksul linnaga ja käidi ka Riigimuuseumis. Selle atraktsioonika on nüüd Rembrandti kuulsa maali "Öövahtkonna" restaureerimine, mille käiku võib jälgida suure klaasvitriini tagant.

See maal lõigati kellegi fanaatiku poolt puruks mööadunud aastal ja see sündmus äratas maailmas samast hiigeltähelepanu, kui seda oli mõni aasta tagasi Michelangelo Pieta purustamine Rooma Peetri kirikus. "Öövahtkonna" restaureerimine jätkub veelgi ja võtvat kuid, enne kui maal esilajsesse seisu suudetakse viia.

Kell 20 tõusid lennuk Schipoli lennuväljalt, kevadine Holland liileväljadega, kanalitega ja pitoreksete linnade ja linnakestega jäi kusagile pilvede alla.

Stockholmi Eesti Meeskoori matk Hollandisse oli mõeldud estjoones eesti muusika tutvustamiseks hollandlastele, Madalmaade eestlastele muusikalise külakosti pakkumiseks ja selle paljupakkuva vana kultuurmaaga tutvumiseks. Vastuvõtt hollandlaste poolt oli ülesõbralik, aval ja südamlik ja selle rahva külalislahkust siiralt iseloomustav. Ürituse taga seisis täie jõu ja panusega Hollandi Eesti Seltsi esinaine Viima Saidlo-Belinfante, kelle ettevalmistustööd ja indu peab kõrgelt hindama.

SEM-i kontsertmatk tättis oma otstarbe, pakkus asjaosalistele palju positiivset ja jättis sügavaid muljeid.

JÜRI REMMELGAS

Kanadas suri 6. aprillil Else Jurna, sünd. 21. aprillil 1901.

Eestis suri Alide Sakla.

Sihtasutus Ühisabi kakskümmend tööaastat

Möödunud aastal täitus 20 tegevusaastat Sihtasutus Ühisabi tegevuses välismaal. Sihtasutus kutsuti ellu Eesti Punase Risti poolt kodumaal 1931 lõpul ja tehtud töö seal abistamise alal kujunes lalaulatuslikuks ning tulemusrikkaks.

Paguluses jatkus sihtasutuse töö 1955, kui koheselt sooritati katseid Rahvusvahelise Punase Risti kaudu saata pakke Siberisse vangilaagritesse. Katse aga nurjus esialgu, kuid ennastsalgava tööga suudeti pea pakkide vahendamist teostada. Ühisabi abistamisetegevus on kuni viimase detsembrini 1975 kasutanud 196.481 krooni, mis on siimapaistev saavutus.

Aprillil lõpul 1976 toimus Sihtasutus Ühisabi korraline esinduskogu koosolek. Kahekümne tegevusaasta tähistamiseks otsustati korraldada "Kuldsüdamete pidu" laupäeval 30. oktoobril 1976, Stockholmi Stadhuseti Blå Hallenis.

Eestiaskonnale on "Kuldsüdamete pidu" juba tuntud mõiste, kuna Blå Hallenis toimus esimene "Kuldsüdamete pidu" juba 1960 kus eeskavalises osas esinesid eestlaskonnale tuntud nimed, ning peolistele igati võimaldati toredat peo meeleolu.

Käesoleva aasta oktoobris toimuva "Kuldsüdamete peo" eeltööd on ammu usinasti kägidu. Poega tahetakse muidugi tähistada oma tegevusejuubelit, kuid tähtsaks sihiks on ka korraldada tore kooskäimisvõimalus kõikidele generatsioonidele meeleolulises vormis. Peol loodetakse näha mitte ainult liikmesorganisatsioone ja need liikmeid vaid suurt osa eesti ühiskonnast.

Sihtasutus Ühisabi koosolekul 29. aprillil arutati m.h. juubelipeo küsimusi, kuid anti ka ülevaade viljakast tegevusest 20 aasta jooksul. Koosolekut juhatas Dr. Endel Rumma, kuna esimees praost Richard Koolmeister tervislikel põhjustel takistatud osa võtmast. Mälestati leinaseisakuga endist revisjonikomisjoni esimeest Boris Holmi. Möödunud tegevusaasta aruanded kinnitati. Liikmemaksuks otsustati määrata endiselt 5 krooni aastas. AMetivanuse tõttu väljalangenud esinduskogu liikmed valiti tagasi. Revisjoni komisjoni uuteks liikmeteks valiti Arne Võting ning kandidadiks Adelaide Kase. Keskjuhatuse kandidadiks valiti Tarmo Sepp.

Sihtasutus Ühisabi 20 tegevusaastat on olnud väga sündmusrikkad ning viljakad.

Sihtasutus Ühisabi kutsuti ellu Eesti Punase Risti poolt kodumaal 1931. a. lõpul ja tehtud töö seal abistamise alal kujunes lalaulatuslikuks ning tulemusrikkaks. Kui 1955. a. oktoobris Nõukogude Liidu vangilaagreis kannatavate kaasmaalaste abistamise küsimus aktuaalseks muutus ja ka tegelikud abistamise võimalused avanesid, restitueerii Stockholmis 22-e eesti organisatsiooni ühisel koostööl Ühisabi samadel põhimõtetel nagu see oli tegutsenud kodumaal.

12. mail 1956. a. vastuvõetud ja 4. mail 1966. a. muudetud põhikirja järele on Sihtasutus Ühisabi põhiluseks liikmesorganisatsioonid ja liikmed. Organiteks on esindajatekogu, keskjuhatus ja revisjonikomisjon. Esindajatekogu on organisatsiooni kõrgeimaks organiks. Selle ülesandeks on Ühisabi aruannete kinnitamine, keskjuhatuse ja revisjonikomisjoni valimine, põhikirja muutmine. Ühisabi likvideerimine ja nende küsimuste otsustamine, mis ei kuulu teiste organite pädevusse.

Täidesaatvaks organiks on keskjuhatus, kus igal aastal tuleb ümbervalimisele 1/3 liikmeist esindajatekogu poolt. Juhatusliikmed jagavad ametid omavahel. Praegune 11-liikmeline keskjuhatus koosneb: esimees, 2 abiesimeest, sekretär, laekur, abistamisosakonna, pakiosakonna ja organisatsioonioisakonna liikmed. Nimeliselt kuuluvad keskjuhatusse: Hjalmar Arendi, Erhard Hasselblatt, MArtin Juhkam, Richard Koolmeister, Endel Rumma, Leelja Seensalu, Hartvig Soe, Kaarel Sõmermaa, Bernhard Ustav, Aifred Vahtra ja Eldur Velliste, kelledest esimeheks on praost Richard Koolmeister. Peale selle tegutseb Ühisabi raames Naisring — ka esinaiseks on Margarete Sõmermaa.

Revisjonikomisjon koosneb 5-st liikmest, kes igal aastal kuuluvad ümbervalimisele. Nimeliselt kuuluvad revisjonikomisjoni: Senta Karupää, Jüri Lepisk, Lembit Talbak, Eduard Tiitus ja Ferdinand Utt, kelledest esimeheks on Eduard Tiitus. Peale revisjonikomisjoni kontrollib Ühisabi tegevust ja arvepidamist esindajatekogu poolt juurdekutsutud välisrevident, kelleks on aastaid olnud Herbert Iir.

Sihtasutus Ühisabi tegevus on rajatud Punase Risti põhimõtetele, millised on omased kõigile vabas maailmas tegutsevatele vastavatele organisatsioonidele — kohandatult mei eriolukorrale.

Oma tegevust alustas Ühisabi 1955. a. korjanduses, mis 1958. a. lõpul näitas resultaadina ca rkr. 32.000:—, summa, mille olid annetanud Rootsi eestlased. Rohkem korjandusi Ühisabi oma tegevuse vältel ei ole teostanud. Sissetulekuid on hangitud peale eelpoolaimetatud korjanduse liikmeskonna koosviibimistest, 1956. a. korraldatud kontsert-aktusest, kuldsüdamete peost STadshuseti Blå-Hallenis 1960. a., liikmemaksudest ja pakkide vahendamisest.

Eriaktsioonina teostas Ühisabi 1960. a. riietusesemete korjanduse, millised saadeti Eestlaste Keskkomiteele Lääne Saksamaal.

Teiseks eriaktsiooniks oli Ahvenamaal Lemlandi ja Jomala kalmistutel mälestuskivide püstitamine vabadusse põgenemisel hukkunud kaasmaalaste haudadele, milliseid ähvardas hävinemine. Need õnnistati sisse 20. septembril 1965. a. ja anti Ühisabi poolt ametlikult üle kohalike kogeduste hooldamisele.

Alates 1956. a. tegutseb ühisabi juures pakiosakond. Tööd alustati tasuta vabatahtliku tööjõuga, kus liikmed ohverdasid väga paju oma vabast ajast. Kuna töö ohkus tegi võimatuks seda tegevust jatkata vabatahtlikkuse alusel, oldi sunnitud palkama asjaajaja, kelleks sai Rudolf Sõmermaa ja kes alates 1958. a. kuni 31. dets. 1975. a. on suure asjatundlikkusega pakkide vahendamist korraldanud. 1. detsembrist 1975. a. peale Rudolf Sõmermaa pensionile minekut jatkab seda tegevust Margareta Sõmermaa, kellel on suured kogemused sel alal.

Ühisabi abistamistegevuseks on kuni 21.12.75 kasutatud rkr. 196 481:—.

EELK Lõuna-Rootsi koguduse tegevusest

LUND, (EPL) — EELK Lõuna-Rootsi Koguduse nõukogu korraline aastakoosolek peeti Lundis, Eesti majas. Nõukogu võttis vastu koguduse 1975 majandusliku aruande ja 1976 eelarve ning valis 2 uut liiget koguduse juhatusse. Koguduse senisele õpetaja k.t. Jaan Rebasele otsustati ta äsjase 75-a. sünnipäeva puhul saata nõukogu poolt õnnitluskiri koos kingiga. Malmö-Lundi ja Helsingborgi eesti skautlikke lipkondi otsustati toetada võrdse summaga.

Koguduse seitsmest pihtkonnast oli nõukogu koosolekul esindatud kuus. Seda juhatas koguduse esimees Arnold Sergo ja protokollis sekretär Emilie Kõive. Surma läbi lahkunud nõukogu liiget Hans Raudseppa Lundi pihtkonnast mälestati vaikse leinaseisaku ja lauluga. Rootsi praostkonna praost Richard Koolmeister tervitas nõukogu kirjaga ja kahjatses, et haiguse tõttu oli ta takistatud sellest osa võtmast.

Peale eelmise nõukogu koosoleku protokolli ette kandmist andis sellele täiendavaid seletusi esimees. Koguduse usulise teenimise osas märkis ta, et õp. Jaan Rebase tagasiastumise järele koguduse õpetaja k.t. ülesannetest teenib praegu kogudust praostkonna praost Koolmeistri soovil õp. Karl Laantee. Viimane puudus koosolekult esimehe teatel ametitaliluse tõttu, millepärast see kandis ette usulise tegevuse ülevaate koguduses 1975 kohta.

Laekur Rudolf Pommeri poolt ette kantud koguduse 1975 majandusilk aruanne tasakaalus kr. 57.829:27 ja samuti 1976 eelarve kr. 46.500 suuruses kinnitati ühel häälel. Samuti võeti laekuri poolt esitatud juhatuse ettepanek eelarve juurde vastu. Selles on märgitud, et kuna koguduse majanduselus on raske ette näha tulude ja kulude suurust ning kulude jagunemist eelarve aastal, antakse juhatusele volitus vastavalt sissetuleku suurenemisele või vähenemisele ehk mõnele muule asjaolule teha kulupostide vahel ülekandmisi vastavalt vajadusele.

Edasi otsustas nõukogu toetada Malmö-Lundi ja Helsingborgi eesti skautlipkonade tegevust võrdselt kokku kr. 500 suuruses. Samuti otsustati osta õp. Uno Planki 10 jutluste kogu "Koju jõudnud" ja 10 laulurraamatut. Aksel vaigur soovist, et jumalateenistused oleksid ette kavandatud pikemaks ajaks ja et need ei ristuks muude eesti üritustega.

Eduard peanberg andis ülevaate surn. V. Tennebergi varanduse summa tekkimisest ja kuludest. Viimased on tasakaalus kr. 985:63. Nõukogu võttis selle teadmiseks.

Koguduse juhatusse valiti täiendavalt Helsingborgi pihtkonna esimees Heiner Erendi ja Jönköpingi pihtkonna esinaine Elga Kaljuvee. Koguduse revisjoni komisjoni valiti Ilmar Lill, Susanna Järvik ja Eduard Peanberg. Nende asemikeks valiti Ardo Tamm ja Aksel Vaigur. Nõukogu protokolli kinnitajateks valiti Eha Põhl ja Eduard Peanberg. Nõukogu üksmeelne koosolek lõpetati lauluga "Õnnista ja hoia."

O. V.

EELK Lõuna-Rootsi Koguduse nõukogu koosolekult. Istuvad vasakult: Joh. Mereväli (Kopenhaageni pihtkond), Rudolf Pommer, laekur (Malmö pihtk.), Arnold Sergo, esimees (Landskrona pihtk.), Emilie Kõive, sekretär (Lundi pihtk.) ja Ella Pikver (Olofströmi pihtk.) Seisavad vasakult: Linda Tein ja Aksel Vaigur (mõlemad Helsingborgi pihtk.), Ilmar Lill (Malmö pihtkond), Ardo Tamm (Helsingborgi pihtk.), Eha Põhl ja Eduard Peanberg (mõlemad Lundi pihtk.) Pildil puuduvad: Aadu Toomes ja Astrid Kõbin. (Foto Joh. Mereväli).

Hamiltonis Kanadas suri 19. aprillil arhitekt Guido Luubert, sünd. 17. jaanuaril 1924.

Minneapolises USA-s suri 18. aprillil TV-näitejuht Endel Kuik, sünd. 3. dets. 1912 Sürgaveres.

Eestis suri 23. märtsil Peeter Kurvet, sünd. 5. oktoobril 1903.

Baltimore linna hiiglaslik suurürituste "rahvamaja" Civic Center omab ülimoodsa arhitektuuri.

Eesti peotsentrumiks Civic Center Baltimores

BALTIMORE (EPL) — Baltimore hiiglaslik Civic Center, midagi rahvamaja taolist oma põhiidees, kujuneb mitmekülgseks keskpunktiks ESTO-76 kestel Baltimores. Civic Center, ultramoodse arhitektuuriga ehitus mahutab kuni 13 000 inimest ja siin esinevad nii kuulsad korvpallimeeskonnad, jäärevüüd, kui ka Frank Sinatra või mõni moodne jazziorkester. Suuremad koolid on seda isegi kasutanud oma lõpuaktusteks (Ühendriikides pole näiteks mitte ebatavaline,

ESTO 76 ajal võtab Civic Center endale mitu nägu. Esmalt on siin igal päeval avatud Esto kauplus, kus müügil nii eesti käsitööd kui ka Eesti Päevade mälestusesemed. Siis asub siin veel ametlik ameerika postkontor ning samas kõrval marginäitus. Samuti on siin eesti raamatute pood kus võib ka leida eesti helilaate. Lõpuks töötab kogu nädal lasteaed, kuhu pisiperet võib seniks viia, kuni isa-ema kas laulavad või tantsivad.

Kolmapäeva 7. juuli õhtul toimub Civic Centeris suurejooneline Spordiball. Mängib maailmakuulus tantsuorkester.

Spordiballil kuulutatakse välja Miss Esto-76 ja tema näitsikud.

Neljapäeval, 8. juulil toob Söderiöhtu kokku paartuhat endist lahingumeest ja nende sõpra ühiseks sõbralikuks peoks. Mitmekülgne eeskava meenutab kodumaad ja sealt lahkumist sõnas, laulus kui pildis.

Reedel, 9. juulil on Civic Center kõlamas eesti laulust ja muusikast. Laulupeoks on registreerinud seni 47 koori 8 maalt (USA - 21, Kanada - 10, Austraalia - 6, Rootsi - 5, Inglismaa - 2, Belgia - 1, Saksamaa - 1, Prantsusmaa - 1). Lauljaid on 900, neile lisaks lastekooris 250. Ühendatud puhkpillide orkester hõlmab umbes 80 mängijat. Pealtvaatajaid oodatakse 10.000.

Vahetult järgneb laulupeole samas Civic Centeri saalides rahvapidu, mis (istekohti laudades 6 000!) juba oma mugava asukoha tõttu töötab kujuneda eriti rahvarohkeks. Rahvapeol mängib vähemalt kaks või koguni kolm eripalgelist orkestrit, igaüks eri saalis.

Nii töötab Civic Center — Esto 76 "rahvamaja" — kujuneda mitmes suhtes Eestu Päevade mitmekülgseks keskpunktiks peaaegu terve nädala kestel.

GEISLINGENLASTE KOKKUTULEK

Kuna sel suvel on Geislingeni Eesti Gümnaasiumi I lennu 30 a. juubel, on otsustanud "GEG faksimiile" korraldada Esto 76 ajal rea kokkutulekuid. Arvesse võttes, et Geislingeni väikelinn asus romantiliselt igast küljest mägedega piiratuna, peetakse peakokkutulek lahtise taeva all: Esto Piknikul, laupäeval, 10. juulil kell 13.

Nädala aiguses varakult kohale jõudjaile toimub Jyri Korgi ja kooliaegse "PKV Klubi" poolt korraldatud kokteelikokkutulek. "Viilukünka" või "Koogimäe" asemel peetakse see olude sunnil kunstnik Jaan Borni "penthouse'i" vastuvõtutoas Hilton-hotellis. Registreerida: Maret Sepp-Purasson, 243 E. 34 St., New York, N.Y. 10016 USA

ja Esto 76 peakomitee juures Jyri Kork, 117 Julian Court, Greenbelt, Md. 20770 USA.

kui 3 000 noort korraga sama ülikooli lõpetab). Loomulikult peegeldub "rahvamaja" sisemus samuti moodsa tehnoloogia pitsateid. Näiteks on Civic Centeri helisüsteem leidnud kiitmist nii karmide kritikute poolt kui seda on eelnimetatud meeleolulaulja Frank Sinatra. Samuti on kogu maja palavamailgi suvepäeval hoitud parajalt vilu hiigelsuure õhujamutus-süsteemi poolt, mis asub maja viiendal korrusel (vaikuse säilitamiseks).

Metsakodus toimub 26. maist kuni 28. maini eesti noorte spordi- ja laskelaager. Osavõtuks tuleb registreerida Eesti Noortetööle, Wallingatan 34, 115 24 Stockholm või telefonil otse noorteinstruktor Norvellile, tel. 018/25 52 32 õhtupoolikul.

• Pressi-tsitaate

TAKISTUS VALITSUSE VAHETUSELE

Rootsis tagutseb peale riigipäevapartelde veel erakondi, millised ei ole üle jõumud nn. 4-protsendi-barjäärist, s.t. nell ei ole õnnestunud mobiliseerida üht neljandikku valijaskonnast endale hääletama. Seal on kommunistlik SKP (end. KFML(r), suunalt maoistlik) ja kodanlikul poolel kristlik KDS (Kristlig Demokratisk Samling), milline juba mitu aastat on esinemud valimisil, ent ei ole lähedalegi jõudnud 4-protsendi piirile. Borås Tidning kommenteerib:

— Kui KDS ei oleks esinenud kõlustava tegurina, oleks võimuvahetus juba faktiliselt teostunud, on arvatud. Rootsil peaks olema valitsus, millel on tugevam tunnetus usuliste ja eetiliste väärtuste suhtes, mida KDS ise soovib. Nii on aga erakond kaudselt nõrgendanud kristluse selsundist Rootsi ühiskondlikus eius.

Ükski hääl, antud parema äratundmise järele, ei ole "maha visatud". Iga teine mõttevilis oleks põhiliselt ebademokraatlik. Kui leitakse et kodanlik või sotsiaaldemokraatlik valitsus tähendab vähem kui hääle andmine KDS programmile — ka siis kui seda kunagi ei esitata riigipäeval — siis tuleb muidugi valida viimane tee. Ilmne on aga üks asi: KDS ei jõua nii pea üle 4-protsendi-piiri. Sellele valijale, kes seab esikohale rezhiimi vahetuse, on hääl KDS-ile sellest seisukohast aga mahavisatud.

MIKS MITTE OLLA AVAMEELNE

— Miks mitte välja ütelda asju nii nagu nad on — ka Vietnami kohta? küsib Expressen, juhtides tähelepanu et Vietnamis olid valimised, mitte kuidagi aga demokraatlikud. Üksikul valijal ei olnud mingit reaalset võimalust mõjustada Vietnami poliitikat. Suur küsimus, Põhja- ja Lõunavietnami ühendamine oli ette ära otsustatud, ka teiste küsimuste ümber ei olnud lubatud valimiskampaaniat pidada nii kandidaatide kui erakondade poolt. Praktikas sai ainult valimine olla suureks kommunistliku partei Lao Dongi võiduks.

Ükski kandidaat väljaspool seda parteid ei kuulunud opositsiooni. Juhid Hanois jannende sõbrad lõunas ei asetanud mingil viisil mängu oma võimu.

Puudutades Dagens Nyheteri välisosakonna toimetaja Sven öste isiklikku valimisreportaažhi Vietnamist, kus valimisi kirjeldati suurima sümpaatiaga, naelutab Expressen kinni:

— Vietnam ei ole mingi demokraatia. Inimesed ei tohi luua erakondi, ei tohi ette panna alternatiivseid valitsusprogramme ja seada seda rahvale otsustamiseks valimistel. Kõik massimeediumid on valitsuse juhtida.

Oleks naiivne tõsta Vietnamis loodud rezhiimi mingiks eeskujuks — see oleks vägagi naiivne, konstateerib Expressen.

• Mis juhtus

VÕITLUS BERGMANI ÜMBER ROOTSIS

Ingmar Bergmani maalt lahkumisega, mis on suurimat tähelepanu leidnud välismaal, kus leitakse, et Rootsi ei kohtle oma geniaalseid suurusi normaalselt (eriti USA-s on see Rootsi mainet rikkunud, mida ei suuda isegi kuninga külastus parandada), on ka Rootsis puhkenud äge vaidlus samas küsimuses.

Põhjuseks on maksuekspertide ja maksudevalitsuse vastuatakk, kus ühelt poolt maksudeintendent Bengt Källén (keda Bergman oma artiklis Expressenis nimetas) on avaldanud pika ja terava vastulause, teiselt poolt tühistades Bergmani filmifirma juba kinnitatud maksustamise, millele ta tahab lisada järelmaksustamisi vähemalt pooleteise sajathande krooni ulatuses. Källéni poolele on asunud ka maksude valitsus.

Kuna Bergman jättis oma varanduse maha Rootsi, siis on see pandiks ilmselt kerkivatele protsessidele. Huvitav on selle juures, et samal ajal kui prokuratuur on vabastanud Bergmani kahtlustustest maksust kõrvale hoidmiseks, maksuinspektorid omakorda kavaisevad uusi aktsioone. Ajakirjandus peab neid kättemaksuaktsioonideks.

Bergman ise abikaasaga on nüüd Hollywoodis ja rõhutas seal ajakirjandusele, et ta endiselt armastab Rootsit ega pea valitsust vastutavaks bürokraatide äärmusse mineku eest.

KUI OLEKS NÜÜD VALIMISED. . .

Rootsi raadio opinioonuurimise asutuse meeleolude uurimus näitab, et kui praegu oleksid Rootsis valimised, siis saaks maa kodanliku valitsuse. Aprilli "barometri" järele saaksid nimelt kolm kodanlikku erakonda kokku 46,8, sotsiaaldemokraadid ja kommunistid aga 45,6. Selgub, et folkpartiet ja moderaadid on võitnud juurde kumbki 2,5 protsenti valijaid.

Veebruarist saadik on Folkpartiet kasvanud 8,6-lt protsendilt 11,1-ni ja moderaadid 12-lt 14,5-ni. Uurimuse järele aga nendele juurde arvates kahevahel olejate protsendid, siis saaksid mõlemad erakonnad ümmarguselt 18 protsenti häältest. Samal ajal on sotsiaaldemokraadid tagasi läinud 44,6-lt protsendilt 42,2-le, kuna vpk, s.o. kommunistid on alngenud alla riigipäevala sissepääsemise 4 protsenti — uurimuse järele on neile hääletajaid praegu ainult 3,2 protsenti. Centern on peaaegu sammunud paigal, siiski pisut väheneva tendentsiga langedes 16,5-lt protsendilt 16,2-le.

HUMPHREY EI KANDIDEERI

USA demokraatide erakonna siimapaistev mees Hubert Humphrey teatas, et ta ei kavatse esineda presidendi kandidaadina ega sea üles ennast kusagil proovivalimistel. Ta üles aga, et ta kavatseb kogu energia rakendada selleks, et teda taas valitakse Minnesota osariigi kuberneriks. Tõenäoliseks demokraatide kandidaadiks kujuneb nüüd Jimmy Carter kui edukaim proovivalimisil.

POMM PEKINGIS VENE SAATKONNA EES

N. Liidu suursaatkonna ees Pekingis plahvatas pomm, kusjuures kaks hiinlasest saatkonna valvurit said surma. Venelastel ei olnud inimkahjusid. Ei ole teada, millest plahvatus tekkis ja vene agentuur Tass ütleb ainult et olnud õnnelik juhus, et saatkonna inimesi vigastada ei saanud. Pomm lõhkes saatkonna väravas. Samal õhtul võttis Nõukogude saadik osa Hiina peaministri vastuvõtust Uus-Meremaa peaministrile. Hiina peaministri vastuvõtust Uus-Meremaa peaministrile. Raadiosõda hiinlaste ja venelaste vahel on läinud üha teravamaks viimasel ajal, konstateerivad omakorda jaapanlased, kes saateid jälgivad.

• Kohalik elu

VESKIJÄRVE
Viievõistlus

Laupäeval, 8. mail toimub Veskijärvel viievõistlus. Aladest võib nimetada murdmaajooksu ja kurni. Pärast lõunat on saun köetud. Reisiks kuguneda laupäeva hommikul Stockholmi tsentraaljaamas ümmarguse augu juures kell 8.45. Kell 9.10 väljub rong, millega sõidetakse Gnesta jaama. Toidumured on osavõtjate oma kanda.

Laupäeval on pärast võistlemist võimalik õhtuse rongiga tagasi sõita, kuid soovikorral on võimalik ka Veskijärvel ööbida. Öö bijatel kaasa võtta magamiskott ja õhumadrats.

Pühapäeval on kavas pallimängu väljaku korrastamine. Väljasõidust osavõtjail registreerida hiljemalt 6. mail Mats Estoniusele — tel. 08/48 93 25 või Peeter Talmele — tel. 08/94 47 73.

Teretulemast kõigile Veskijärvele 8. ja 9. mail!

JÖNKÖPING
Kokkutulek Metsakodus

Jätkates mõni aasta tagasi alustatud traditsiooni, korraldavad Jönköpingi ja Oskarshamni eesti seltsid tänavuse kokkutuleku Metsakodus laupäeval, 15. mail kl. 12.

Kavas on vabaõhu jumalateenistus, kus juhlustab praost Tõdelsepp, kõneleb Andres Küng Malmöst ja esineb laulugrupp "Lemmikud".

Suvepäev algab ühise lõunasöögiga. Umbkaudse toidulolijate teadasaamiseks on vajalik eelregistreerimine hiljemalt 10. maiks tel. 036/759 26 pärast kl. 17.

Teretulemast kõigile.

GÖTEBORG
Algkooli kevadpidu

Göteborgi Eesti Algkooli kevadpidu leiab aset pühapäeval, 9. mail algusega kell 15 Gamlestadi Medborgarhusis, Brahegatan 11.

Kevadpidu hõlmab ka emadepäeva, millega ühenduses esineb vastava sõnavõtuga Abel Milder, õpilased deklameerivad emale pühendatud luuletusi ja toimub emade austamine.

Edasi on kavas kevadeluulet, ettekandeid klaveril ja laule õpilaskoorilt. Näidendiks on lõbus kahepildiline "Tondiöö".

Peo traditsioonl kuuluvad veel loterii ja tombola ja einelaud kodus valmistatud küpsistega, kohvi ja karastavate jookidega.

STOCKHOLM
Tänuavaldus

Süüdamlik käepigistus kõigile, kes osutasid minu tähtpäeval mulle tähelepanu nii mitmel viisil.

Kristjan Meikop

STOCKHOLM
Lenderlaste kokkutulek

E. Lenderi gümn. endiste õpilaste koosviibimine toimub laupäeval, 15. mail kell 13.30 EUS-i ruumides, Regeringsgatan 80. Osavõtust teatada Meta Lenderile — tel. 85 59 47 või Linda Mägile — tel. 37 82 56.

MISOMEX

MISOMEX AB arendab, toodab ja turustab täisautomaatseid kopeerimisemasinaid graafika ja elektroonika tööstustele. Ettevõttes tegutseb 130 kaastöölist. Produktsioon nõuab läbimõeldut ja fleksiibset planeerimist kuna masinad tihti spetsiaaltoodetakse tarvitaja erinõuetele.

Oma tootmise ettevalmistamise töödele ja produktsiooni jälgimiseks vajame

PLANEERIJAT

et kaasaidata personali, materiali ja masinapargi optimaalseks kasutamiseks ja lubatud tootmisaegadest kinnipidamiseks.

Töökoht eeldab tööstuskooli või tehnikumi haridust ja mõneaeguet praktikat mehaanilises töökojas.

Lähemat informatsiooni annab E. Balder või G. Talts, telefon 08/97 00 90.

Sooviavaldus saata aadressil MISOMEX AB, Box 670, 126 06 HÄGERSTEN.

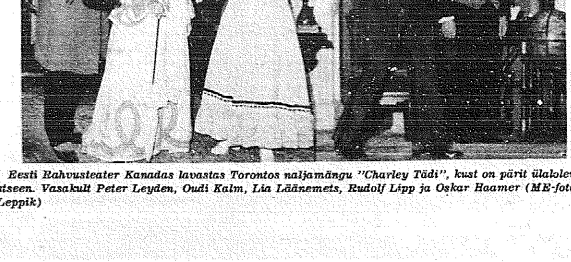

Eesti Rahvusteater Kanadas lavastas Torontos naljamängu "Charley Tädi", kust on pärit ülalolev stseen. Vasakult Peter Leyden, Oudi Kalm, Lia Läänemets, Rudolf Lipp ja Oskar Haamer (ME-foto Leppik)

Mälestusi Juhan Simmist

Läände on jõudnud Tallinnas ilmunud taskuformaadis raamat, mis kannab pealkirja "Juhan simms sõnas ja pildis". Raamatu on koostanud A. Luur ja kaane kujundanud T. Aru. Raamat on koostatud tuntud kirjanike (Oskar Luts, Richard Janno) ja muusikute (Tuudur Vettik, Rudolf Jõks jt.) mälestuste põhjal.

Raamatu saatesõnas mainib koostaja m.s.: "Simmi põhiline elutöö jääb sajandi teise, kolmandasse ja neljandasse aastakümnesse. Hiljem elas koos Simmiga juba kusagil kolmekümnendall aastail alguse saanud legend temast.

Ja mitte ainult ei elanud, vaid ka innustas, kutsus kaasa (Simm laulupidudel, kontserdisaalides!) Pole palju neid, kes elavad üheaegselt koos legendiga endast.

Huvitava mälestuskiri lehtedele on raamatus kirjutanud helilooja Richard Ritsing Juhan Simmi surma- ja matuse teemal. Kirjutis kannab pealkirja: "TAM-i kontsert 20. detsembril 1959". Ritsing kirjutab:

Simm ei puudunud kunagi meie kontsertidelt, alati oli ta õigel ajal kohal. Iga kontserdi lõpul kutsuime Simmi juhatama tavaliselt "Oma saart", aga vahel ka Miina Härma "Meste laulu", seda hetke ootas alati ka publik. Üldse mõjus Simmi kontserdisaalis vihinime kuidagi ülendavalt, aga ka distsipliinerivait: kui mõned aplausiga liiale läksid, aitas vaid tema korralekutsuvast vaatest: pärast kontserdi lõppu ei lahkunud keegi enne Simmi, vaid oodati viisakalt maestro püstitõusmist.

Tookord, Tartu Akadeemilise Meeskoori kontserdile pühapäeval, 20. detsembril 1959 TRU aulasse Juhan Simm ei tulnud. Tuli küll . . . aga paarsada sammu jäi vajaka . . . Tuli "Vanemuisest" lavaveteran Leopold Hanseni auõhtult ja ruttas meie kontserdile. Oli jõudnud Ülikooli tänaval (Raekoja lähedal) maja nr. 14 ukseni, kus kukkus näoli vastu kivitreppi . . . Kummaline kokkusattumus: see on sama uks ja sama kivitrepp, mille kaudu aastail 1865—1867 läksid oma korterisse Iydia Koidula, papap Jannsen ja teised tema perekonna liikmed.

Kontserdi ajal sosistas teadustaja mulle kõrva: "Just praegu suri maestro Simm!" Oli raske kontserti jätkata, see oli minu elus esimene nii ängistav juhtum.

Eduard Ole jõuline ja iseloomustav portree dirigendist ja heliloojast Juhan Simmist.

Kontserdi lõpul teatasime kurvast sündmusest publikule. Tõusti leinaseisakuks, mille kestel laulsime: "Vita nostra brevis est".

Reedel, 25. detsembril 1959 kell 16 algas leinatalitus Simmi kodus.

Minu juhatusel laulsid ühiselt Tartu Akadeemiline Meeskoor ja Tartu Riikliku Ülikooli naiskoor, soololaulu esitas Helend Peep (klaveril Hilja Kangro), viiulit mängis Virve Väärí (saatis Aime Karm), saatesõnad ütles Rudolf Jõks.

Samal päeval kell 18 võidi maestro põrm TRU aulasse, kus algas leinakontdert. Esinesid mõlemad akadeemilised koorid, segakoor "Vanemuine", naiskoor "Leelo", kultuurhoone meeskoor (praegune Simmi-nimeline), Tervisholutöötajate Maja naiskoor, PVT Tartu Meeskoor (praegune "Gaudeamus") ja keelpillikvartett. Kontsert kestis kella 23-ni.

Laupäeval kell 12 algas TRÜ aulas leinatalitus. Kontsertpoodiumil seisis Tartu Akadeemiline Meeskoor, kelle ette olid asetatud pärjad (kui palja neid oli!). Segakoor "Vanemuine" ja teised koorid asusid rõdul. aula oli rahvast tulvil.

leinaaktuse avas Tartu Akadeemiline Meeskoor Mozarti lauluga "Ave verum corpus". Bariton valdo Truve laulis Schuberti "Muusikale", sopran valentina Hein esitas Händeli "Largo". Segakoor "Vanemuine" laulis Josquin des Pres' laulu "Et incarnatus est". Simmi loomingust kõlas "Oma saar" TAM-i esituses. leinaaktus lõppes Ermesaksa lauluga "Mu isamaa on minu arm" ühendkooride ettekandes.

Pikk leinarong siirdus ülikooli juurest Raadi kalmistule. Matusetalitus algas TAM-i lauluga "Vita nostra brevis est", millele järgnesid sõnavõtud ning üksikja ühendkooride laulud. Oli tulnud ka Viljandi meeskoor "Sakala".

Meelde on jäänud eriti Tuudur Vettiku poeetiline leinakõne Toonelast, kuhu Simm oli äsja läinud, ja Toonela järvest, kus mustad luiged laulavad igavest unelaulu . . .

Minulgi tuli öelda järelhüüe lahkunud sõbrale ja teekaaslasele. Raske oli endast jagu saada hetkel, mil meenutasid, kuidas Juhan sama aasta kevadel tõi mulle sünnipäevakingiks oma alast kaks noort õunapuud. Et ma nad kasvama paneksin heaks mälestuseks.

Kodulinna laulurahva algatusel valmistas skulptor Endel Taanilloo Tanilloo Saaremaa doloniidist Simmi portreekujutisega hauasamba. Selle avamisel 15. septembril 1965 laulsid Tartu akadeemiline Meeskoor ja Juhan simmi nimeline meeskoor — Peeter Loki juhatusel "Oma saart" ning segakoor "Vanemuine" minu juhatusel laulu "Heledana tuli hommik". (ARTO:ME)

Dr. Jürisoo looduse tasakaaluküsimusist

Eesti Teaduslik Selts Rootsis korraldas oma kevadhooaja viimase ettekande kooseloku Stockholmis neljapäeval, 29. aprillil Eesti Komitee ruumes Eesti Majas. Kõneles fil.dr. Valdek Jürisoo teemal "Mõtteid ökoloogia alalt." Ettekannet illustreerisid arvukad valgusplildid ja tabelid.

Pagulaskonna laiem avalikkus tunneb Valdek Jürisood peamiselt laulusolistina ja näitlejana, ta jõuline bassihääl ja ilmekas lavakunst on kõltnud tähelepanu ja jätnud häid muljeid. Palmipuude pühal esines ta vaimuliku kontserdiga Jakobi kirikus ning näitena ta näitlejaloomingust sõbib meenutada pimeda mehe Teodori osa August Mälgu näidendis "Valgus sinu kätes", millega Stockholmi Eesti Teater esines esimestel Ülemaailmsetel Eesti Päevadel Torontos 1972 tutvustades Kanada eestlastele Rootsi eestlaskonna lavakunsti.

Ta esinemine nüüd ootamatult teadusmehena, tuli paljudele ülatusena. Kuid meeldiva ülatusena. Ja kui prof. Gustav Ränk pärast ettekande esitamist Valdek Jürisood "briljantse ettekande" eest tänas ja läbirääkimised avas, võisime üksmeelselt selle hinnanguga ühineda. Valdek Jürisoo oli meile oma loojatalendi mitmekülgsusest avanud ühe uue ja huvitava tahu.

Ökoloogia on teatavasti bioloogia haru, mis uurib organismide ja neid ümbritseva keskkonna vastastikkuseid suhteid. Teadus, mis käsitleb taimi ja loomi nende õiges miljöös. Kuulsime, et moodsa ökoloogia esindajad ei tegele taimeja loomaühiskondadega isoleeritult, vaid vaatlevad loodust kui biotsönoosi (eestikeelse terminoloogia järgi: elukooslus), mille kohaselt taimed ja loomad moodustavad süsteemi või võrgu, mille erinevad osad on üksteisest sõltuvad.

Elukooslus on isemajandav tervik. Rohelised taimed produtseerivad toitu mida loomad söövad. Surnud loomad ja taimed ödõnevad, nendes leiduvad toitesoolad vabanevad ning võetakse uuesti kasutusele taimede poolt.

Eri biotsönooside-elukoosluste (mets, veekogud, aas) struktuur on võrdlemisi sarnane. Ettekandja vaatles lähemalt järve: haug sööb väiksemaid kalu, näiteks räimi. Räimed söövad vesikirpe, aerjalglasi ja teisi planktoneid, kes omakorda toituvad rohevetikatest.

Roheliste taimede poolt produtseeritud energia liigub toitumisahelat mööda ühelt organismi tasemelt teisele (rohevetikas — vesikirpräim — haug). Igal tasemel kaob umbes 90 prots. sissetulnud energiast organismide hingamiseks. Niisiis — loodus kasutab 1 kg haugi tootmiseks kümme korda rohkem energiat kui 1 kg räime tootmiseks! Niisugusesi kaute on tähtis teada maailma toitluskõsimuste lahendamisel.

Biotsönoose iseloomustab kindlaliigiline taime- ja loomakooslus, kus aastatuhandete jooksul on vajla arenenud tasakaal organismide vahel. Tänapäeva maailmas võime leida palju näiteid sellest, kuidas looduse tasakaalu rikkumine kutsub esile olukordi, mille tagajärgi me ei ole suutelised kontrollima. Looduse rikkumisest on kergem hoiduda kui teame, kuidas biotsönoosid-elukooslus on üles ehitatud ja kuidas nad funktsioneerivad.

Probleemid mida Valdek Jürisoo oma teaduslikus ettekandes käsitles, ei vanane — need on pidevalt aktuaalsed ja huvitavad meid kõiki, kuna puudutavad inimkonna eksistentsi küsimusi globaalses ulatuses rahvaarvu pideva kasvamise taustal maailmas. Kas ei oleks mõeldav seda ettekannet kunagi sügise poole korrata? Laiemale avalikkusele ja suuremas lokaalis koos vajaliku eelinformatsiooniga ajakirjanduses. Valdek Jürisool on suutmisi kuulajate tähelepanu kõltvalt esineda, teaduslikku asjalikusse oskab ta vaikselt poetada humoorikaid kõrvalmärkusi. Ta ettekanne oli populaarteaduslik loeng heast klassist.

ED. REINING

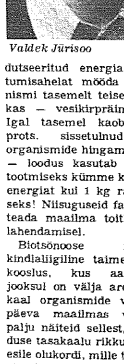

Valdek Jürisoo

Statistika sheff SCB-s

Statistika Keskbüroo (SCB, Statistiska Centralbyrån) osakonnadirektor Jüri Kõll nimetati asutuse statistikasheffiks.

Operatsioon "Kehaline kannatus" Veskijärvel

Kevad on kätte jõudnud ja loodus kutsub taas kõiki huvilisi kevadmatkale Veskijärve piirkonnas.

Saame kokku Veskijärvel laupäeval, 15. mail kl. 9.

Sõidame koos Fredriksbergi, kust algab matk tagasi Veskijärvele. Oleme tänulikud kui vanemad, kes matkalisi Veskijärvele sõidutavad, ka transpordiga Fredriksbergi kaasa aitavad.

Sunduslik varustus: Telk või telgikoht sõbra telgis. Seljakott, magamiskott, sõõk, joogivesi (vähe võimalusi teel muretseda), sihmariided.

Matka pikkus on 25 km. Ööbimine toimub Djupsjöni kaidal, umbes 17 km Fredriksbergist.

Oleme tagasi Veskijärvel pühapäeval, 16. mail umbes kl. 12. Ootab ees kuum saun ja kehakinnitus.

Transpordi eest Veskijärvele ja tagasi koju peab igaüks ise hoolitsema.

Osavõtumaks 20:- isikult, mis tuleb tasuda koos registreerimisega hiljemalt 8. mail.

Registreerida: Mart Aaspere, Hjortronvägen 39, 196 31 Kungsängen, tel. kodus 0758/704 60, tööl 08/19 55 00, või lembit Klemmer, Atlasvägen 41, Nacka, tel. kodus 08/716 49 45, tööl 08/97 00 90.

Tähelepanuks võib märkida, et osavõtjate arv on piiratud 25 isikule.

Kõik looduse- ja matkahuvilised on teretulnud.

Lõuna-Rootsi eestlaste suvepäev

Peale mõneaastast vaheaega, mis tekkinud Lõuna-Rootsi eestlaste suvepäevade pühitsemisreas, on Helsingborgi Eesti Ühingu algatusel see iga aastane suvine kokkutuleku traditsioon taas elustamisel ja nagu algatajatelt kuuleme on eeltöödega juba võrdlemisi kaugele jõutud.

Nii on enam-vähem kindel, et tänavune Lõuna-Rootsi eestlaskonna suvepäev toimub pühapäeval, 20. juunil Helsingborgist 14 km lõunapool asuva Örenäsi lossi looduslikult kaunis pargis.

Suvepäev algab traditsiooni kohaselt avapalvusega, mida peab EELK Lõuna-Rootsi koguduse pastor Karl Laantee. Ka sisuline osa tõotab kujuneda mitmekesiseks ja huvipakkuvaks, sest suvepäeva kõne on meie populaarselt publitsistilt Andres Küngilt ja eeskava täitjaiks paarikümne liikmeline Göteborgi noorte laulugrupp — "Hämarik". On isegi väljavaateid, et eeskavaline osa rikastub eesti rahvatantsude ettekannetega.

Korraldajad loodavad, et see südasuvine kokkutulek leiab elavat osavõttu ja et 20. juunil täitub Örenäsi lossi park sõnajaläöt otsivate kaasmaalastega. Olgu tähendatud, et kaugemalt tulijail on lahedad autode parkimise võimalused ja kõhumurede eest hoolitseb lossi kohvikrestoran.

Lähem informatsioon suvepäeva kohta edaspidi.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Peakoosolek

Eskilstuna Skaudisõprade Seltsi peakoosolek toimub pühapäeval, 9. mail kl. 15 Viru lipkonna ruumides, Kriebsensgatan 13. Päevakorras kooseloku avamine, aruanded, eelarve, tegevuskava ja valimised. Pärast koosolekut toimub käsitööringi 10-aastase tegevusjuubeli pidulik pühitsemine ühises kohvilauaas. Juhatus loodab rohket osavõttu.

ESKILSTUNA

ERF koosolek

ERF Eskilstuna osakonna peakoosolek toimub laupäeval, 15. mail kl. 16 Viru lipkonna ruumides, Kriebsensgatan 13. Päevakorras kooseloku avamine, aruanded, eelarve, tegevuskava ja valimised. Juhatus loodab rohket osavõttu.

UPPSALA

Pensionäride kokkutulek

Uppsala Eesti Pensionäride ühingu talvise hooaja lõppkoosviibimine leiab aset 11. mail kl. 15 Uppsala Eesti Kodus, Geijersg. 12. Kõik pensionärid on teretulnud.

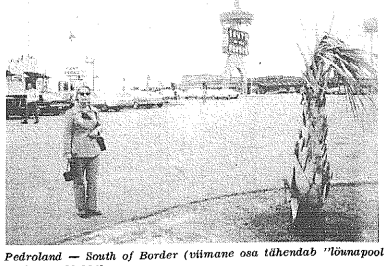

Pedroland — South of Border (viimane osa tähendab "lõunapool piiri", s.o. Mehhiko oma.

Reisimärkmeid USA-st:

PEDROLANDIS

Interstate maanteel nr. 95 hakkas juba üheksakümmend miili enne kohalejõudmist silma suur silt "Pedroland-South of Border" ja neid hakkas nägema iga kümnekonna miili järele. Ja pikkamööde sai selgeks, et Pedro reklaamisheff oli haruldaselt andekas mees. Ta oli mõteinud välja tekstid nagu: "No si Pedro long time. Si Pedro to day" (Pole Pedrot näinud kaua aega. Vaata Pedrot tõna), WTO Pedro 70 minutes (legally) (Pedroni 70 minutit (legaalse sõidukiirusega), "Fill up your trunk weeth Pedros junque" (Tõida oma auto pagasiruum Pedro rämpsuga) ja üks silt oli hoopis jalad ülespidi ning kandis tekstl "Pedro too much tecquila" (Pedro on joonud liialt kaktuseviina).

Teadagi äratas selline huumor tähelepanu ja huvi ning kui lõpuks hakkas paistma nii umbes pilvelõhkuja kõrgune Pedro kuja obligatoorse mehhiko kübaraga, siis ei olnudki muud teha, kui maanteelt maha sõita ja jälgida teeviite "South of Border — Pedroland". Parkimisplatsi ikkagi leidis sagivate turistide, autode ja pöörlevate ning tiirlevate reklaamide, postide ja siltide segaduses ja lõpuks jalgu sirutades ning ringi vaadates selgus, et Pedroland on üks omamoodi tingel-tangel ja Pedro kuulutas ühel sildil uhkelt, et kahekümne aasta kestel on teda külastanud 20 miljonit "amigot". Ja seda on palju isegi Ameerika oludes.

Sõõgiisu ajas kõigepäält vaatama neljja restorani: Coffee Casast kõndisin mööda, Sombrero Roomis olid kõik lauad täis, El Toro Steak Roomis serveeriti ainult lina ja lõpuks ei jäänud muud ule kui läksin Hot Tamalesse kuna seal serveeriti ehtsaid mehhiko toitusid.

Toidubaar oli küll ameerikalik aga seinte! rippusid igas suuruses sombreerod mida igaüks ise võis seinalt võtta ja kassas maksta ning vastasseinas pakkusid plakatid Enchilado- või Tacodinnerit ja Hot tamalet, aga üks silt kurtis et "Sorry, no Tecguila" ja sest oli tõesti kahju, kuna Hot Tamale, mille ma tellisin oli nii tuliselt vürtsine, et suutäis kaktuseviina oleks lahjenduseks hädavajalik olnud.

Tamale oli maisilehtede sisse keeratud ja õlis friteeritud defineerimatu söögalaine chili e corno sees, asalatiks neli rohelist oliivi ja kaks viilu juustu. Näen, et ameeriklanna mu kõrval jätab chili e corno tiusti söömata ja ütleb, et tal pole "alka seltzerit" kaasas ja et ta ei taha end haigeks juua.

Ettevaatuse mõttes tellin omale maasikajäätis. Tõmmu tütarlaps toob mulle suure kausi harilikku vanilljäätist, millele ümber on kaunistuseks pandud maasikamoosi. Ning kõik see pidulikkus maksis kokku 1,25 dollarit ja ma mõtlen, et Pedro on päris inimsõbralik mees.

Väljas ürgrab muusikat õige mitmest valjuhäälditst. Jalutan sisse Mexican Shopi, mis on täis kõike mõeldavat suveniirkaupa ja ma teen omale reegli, et ükski suveniir ei tohi olla kallim kui üks dollar. Aga Pedro on ilmselt osav ärimees, ning Mexico kauba kõrval on müügil ka Aafrika, Taivani, Hong-Kongi ja Jaapani produkte, taanlasedki on siin oma viikinglkujudega ja norralased oma trollidega.

Looduse armastajad võivad osta igasugu värvilisi kivimeid või imelikke teokarpe, aga need kes armestavad tulevärki, peavad minema poodi, mille nimi on "Pedros Rort" ja seal on müügil igat mõeldavat laadi kraami lutulestiku tegemiseks — ka neid mis teevad pauku ja hüppavad või viilstavad.

Naistele on paar äri, kus müüakse linu ja käterätte ja supeitrikoosid ja meestele viinapood, kust saab kaasavõtmiseks kogu maailma tuntumaid markisid, kuid Pedro teatab, et seaduse järele pannakse viinapood kinni pääkeseloojangul, kõik muud kohad on avatud kogu ööläbi.

Lastele on tehtud ekstra Pedroland kus nad muude meelelahutuste hulgas võivad sõita mõinrongiga 1865 või lennata ehtsa helikopteriga. Igaüks võib oma auto lasta puhtaks pesta kahe minutiga või lasta teha täieliku paranduse ja ise selle aja veeta Pedro Motellis kus on valida 304 ruumi ja lisaks veel 16 sviiti mesinädalate pidajaile. Ajaviiteks võib vaadata oma toas värvustelevisiorit või ujuda, ping-pongi või golfi mängida.

Olen teinud ringi, vaadelnud pisut longu vajunud palmisid ja imetlenud, mis on tee äärde neljakandilisele blokile püstitatud monument ühele gorillale? Hakkan lahkuma, kuid enne küsib minult Pedro kuidas ma rahul olen ja kas mul on midagi soovitada. Ja mul on — soovituse eesti annab Pedro mulle teedekaardi, kuhu on märgitud kõikide tähtsamate linnade kaugused Pedrolandist.

Sealt näen, et Honolulust on ainult 4533 miili Pedrolandi. Aga see on ju tühine kaugus, kui teha nii, nagu Pedro soovitab — "Eeft you follow pedro's signz, ze trepp seem MOCH shorter" (kui sa jälgid Pedro silte, mõjub reis palju lühemana). . .

ENDEL KÕKS

Alaline elamisluba mittekodanikele

Invandrarverket informeerib Rootsis elavaid mitte Rootsi kodakondsust omavaid isikuid erilise voldikuga, et uue korraga on kõigil nendel, kes on ühe aasta jooksul omanud peatusluba ja tööluba Rootsis, skulptor Ovelmile taotleda eriliist alalise elamisluba (permanent uppehållstillstånd), mis asendab senise elamaasumise loa (bosättningstillstånd). Eelduseks on, et taotleja on asunud alc!iselt Rootsi elama.

Kõigil, kel on olemas nn. "bosättningstillstånd", toimub ümbervahetamine "permanentse peatusloa" vastu automaatselt. Nad saavad Invandrarverketilt vastava teadaande. Permenentne luba sisaldab endas nii alalist peatus- kui ka tööluba selle aja jooksul inimene elab Rootsis ilma, et see ajaliselt oleks piiratud. Permanentse loa omanikud on võrdsustatud rootsi kodankega ettevõtete asutamisel, välja arvatud aktsiaseltside loomisel, kus on vajalik Rootsi kodakondsus.

Permanentset peatusluba võivad taotleda need, kel on olnud aasta jooksul peatus- ja tööluba, need kes on omanud peatusluba aasta jooksul ja on vabastatud tööloakohustusest (näit. need, kes on abielus rootsi kodanikuga kui ka need, kel on võõrastepass (rämlingspass) ja need, kel on olnud aasta jooksul peatusluba ja võiksid soovi korral saada ka tööluba, kuna nad on abielus isikuga, kes omab Rootsis peatus- ja tööluba.

Lapsed alla 16 aasta on vabastatud peatusloast, kui nende hooldajad elavad siin ja omavad vastava-loa. Kuid ka lapsed võivad saada permenentse loa kui nad on asunud aasta Rootsis. Noored 16—20 eluaasta vahel peavad nüüd omama nii peatuskui ka tööluba.

Permenentset peatusluba uuendatakse automaatselt iga kolme aasta järele. Siis tuleb teade, et politsejasutuses ootab uus luba.

Kiisk. . .

Alg. lk. 1

kultuuristipendiumideks.

Linna kultuuristipendiume said kokku 138 isikut — kunstnikud, kirjanikud, muusikud, kirjanikud jne., keda olid esitanud nende erialaorganisatsioonid.

Ainsa eestlasena sai linna kultuuristipendiumi 4000 krooni suuruses dirigent ja pianist harri Kiisk.

Harri Kiisk sai mööda nud aastal teatavasti ajakirjanikuna Eesti Komitee kultuuriauhinna.

Jagas. . .

Alg. lk. 1

ning valmuhaigiais.

Lõpuks deklareeritakse lendlehes solidaarsust kõigi nendega, kes N. Liidus võitlevad vabaduse ning demokraatliku riigikorra eest ning nõutakse, et N. Liidu valitsus täidaks neid kohustusi, mis see pühalikult endale on võtnud Helsingis. Ja selles võitluses ei rahulduta ei N. Liidu kompartei sõnaliste lubadustega ega ka läänerliikde vagade soovidega.

Jerevanis oli huvi nende lendlehtede vastu olnud väga suur. Kuna Kuijpers pealegi oma aktsiooni oli alanud kella 17 ajal mil liiklemine on erakordselt elav, siis vähenes tema lendlehtede tagavara kiirelt. Seda nähes hakkas ta kõva häälega hüüdma vangistatud armeenia rahvajuhtide nimesid ning armeenia keeles nõudma vabadust Armeeniale.

Kui sellest hoolimata teda ikkagi veel vangistama ei tuldud ja kolmveerand tunnise levitamise järel kõik lendlehed olid otsa saanud, läks ta hotelli tagasi. Alles sealt uuesti väljudes võeti ta kinni ning viidi politseisse ülekuulamisele.

Ülekuulamine oli kestnud kogu ülejäänud päeva politseis ning terve järgmise päeva hotellis. Sealt oli ta lõpuks lennuväljale toimetatud, nii et tal järgmine öö tuli juba Moskva Sheremetjevi lennuväljal asuvas hotellis mööda saata. Seejärel pandi ta järgmisel hommikult Brüsselisse väljuvale lennukile.

Kuijpers kuulub Belgia parlamenti 1971.a. alates, olles sinna valitud Flaami Rahvusliku Liidu saadikuna, mille sihiks on ühendada praegu kolme riigi — Belgia, Hollandi ja Prantsusmaa vahel jaotatud flaamlaste asumisala üheks poliitiliseks ühikuks. Nimetatud erakonnal on 22 esindajat 120 liikmelises Belgia alamkojas ning 16 esindajat 101 liikmelises Senatis!

Kuningas. . .

Alg. lk. 1

kodukoha ehtsa "spettekaka".

Kuninga osavõtt vahiparaadist meelitas kokku erakordselt suure rahvahulga, kes elavalt tervitasid lossi aknal paraadi jälgivat kuninga pruuti Silviat, kes alul üht, siis kaht kätt viibutades tervitusele vastas.

Rahvas ei jäänud enne rahule kui ka kuningas paraadilt pruudi juurde tuli ja temaga ühiselt rahva tervitusele vastas.

Kinni. . .

Alg. lk. 1

kohaselt, tõenäoliselt informeerides rootsi diplomaatlikku esindust vahejuhtumist.

Asi lõppes sellega, et rootslanna lõpuks paigutati Rootsi minevale lennukile ja pääses tagasi koju, ilma et ta plaanikohasest turismist Venemaal oleks asja saanud.

Ta ei tea, miks just teda kinni peeti — on võimalik, et tegemist oli KGB poolt isikute äravahetamisega nime sarnasuse tõttu.

Kave tooted "vene moodi"

Ühes nõukogude väljaandes jutustatakse kondiitritoodete ettevõtetest Tallinnas. Nagu selgub, on nüüd kõik endised kondiitritööstused ja kompvekivabrikud ühendatud "Kalevi" nimelisse ettevõttesse, mille peamise osa moodustab omaaegne rahvusvaheliselt kuulus Kave tööstus. Broshüüris öeldakse, et "Kalev" on praegu suurimaid kondiitrivabrikud N. Liidus, mille aastatoodang on 30.500 tonni.

Kuigi Tallinna oli jäänud küllalt palju selle ala spetse, olid Kave-Kalevi kompvekid, eriti shokolaadid pärast söda kuidagi alla käinud. Võimalik, et polnud saada head toormaterjali. Omal ajal saadeti neid shokolaade kinkepakikestena ka tuttavatelemaastele välismaale. Nood shokolaadid olid vari endistest headest Kave shokolaadidest, tundudes kuidagi jahusena ja tuimana.

Tõpselt selle maitsega shokolaade tõid venelased 1940 "liidust" kaasa Eestisse, tahtes demonstreerida, et Venemaal valmistatakse isegi shokolaadi, "mida teie Eestis vaevalt maitsta saite". Kave-Kalevi shokolaadide kohta üteldi rahva hulgas, et need on "Kave kompvekid vene moodi".

Nüüd on siiski olukord paranenud ja Tallinna shokolaadid on muutunud paremaks. Broshüürist ilmneb, et toormaterjali on hakatud saama ka välismaalt, mis võib olla selle põhjuseks.

Tallinnas töötas pärast söda kompvekivabrik "Vana Kalev", mis oli õleti "artell" endistest Kave, Riola, Karamelli jt. tööstustest. Seal töötanud kondiitrid "töid kaasa ka palju kondiitritööstuste traditsioone ja Eesti tarbijaskonnale ammutuntud maiustuste valmistamise tehnoloogiat", öeldakse broshüüris. Siin toodeti ka martsipani, mida Eestis hakati valmistama juba 1866.

Veel paar aastat tagasi "Kalev" oli ainus martsipanitootja kogu N. Liidus. Siin lasti välja ka kompvekid "Unistus", küpsised "Tallinn", pastilaad "Banaanid" jm.

Pärnu maantee 139 valmis kondiitrivabrik "Uus Kalev" 1958 1962 liideti sellega "Vana Kalev" ja võeti siis ettevõtte uueks nimeks "Kalev". Siin on püütud nüüd eesti kondiitriala inimeste poolt toodangut moderniseerida. Eriti oli raskusi pakenditega, kuna metsarikkal Venemaal valitseb suur paberipuudus. Broshüüris öeldakse:

"Mõne aasta pärast tahetakse kondiitritooteid väljastada ainult pakitult. . . Seda on seni takistanud vastavate pakkimisautomaatide ja pakkematerjalide puudumine.à'

Pakendeid on nüüd ettevõte hakanud hankima Suomest ja Ida-Saksamaalt.

Eesti kondiitriala tegelased said tellida Itaaliast shokolaaditoodete valamisliin "Cavemil Crem". Paistab, et eesti meistrid võivad kogu N. Vene kompvekimajanduse kõrgele tasemele viia. Näiteks on hakanud valmistama ka ravitoimega maiustusi. Näit. on suhkruhaigetele eri-kompvekid. Mõned sordid on vitamiinirikkad ning üht toodet — drazheed "Roheline herneke merikapsaga" — soovitatakse seele joodisisalduse tõttu struumahaigetele (kilpnäärme h.).

Kuidas on nüüd toime tuldud toormaterjali hankimisega?

Broshüüris loetletakse üksikasjaliselt, kust eesti kondiitrid materjali saavad. Suhkur tuleb Ukrainast, siirup Rakvere siirupivabrikust, kondenspiim Viljandi piimakombinaadist, koorepulber Ukrainast, rosinad Türgist ja Kreekast, kuivatatud mustad ploomid Jugoslaaviast, mitmesugused pähklid Indiast ja Keeniast, mandlid Marokost, kamajahu Pärnu leivakombinaadist, kakao Sudaanist ja Keeniast, kakaoväi Hollandist.

Saaremaal, Kärlas, töötab nn. estagari tsehh, mis toodab kondiitritõõstuse jaoks Baltti mere punavetikatest (furcellaaria) erilist zheleeruvat ainet — estagarit.

Kuhu läheb eesti kondiitrite toodang?

Kuna "N. Liidus on viibinud kondiitrivabrikute käikulaskmine", siis varustab "Kalev" praktiliselt kogu N. Liitu. Kaupa läheb Karjalasse, Komi autonoomsesse vabariiki, Usbekki, Kasahhi vabariiki, Vologda oblasti, kuid ka Ungari Mongooliasse, Tshehhoslovakkiasse, Saksamaale jm. "Kalev" on esindatud oma toodetega N. Liitu ka rahvusvahelistel näitustel, näit. Montrealis ja Londonis, kus külastajad on tunnustavalt hinnanud "Vene tooteid".

Kasakad ei laulnud. . .

NEW YORK (VES) — Venemaalt Rostovist USA-sse "kultuurivahetusele" saabunud vene kasakate koori kontsert, mis pidi toimuma New Yorgi Carnegie Hallis, jäi ära. Korraldaja, kontsertfirma Columbia Cancert märkis põhjendusena, et huvi on olnud vähene.

Tegelikult aga olnud ärajäämise põhjuseks juutide kaitselliga plaanid demonstratsioonideks konterdi ajal. Washingtonis demonstreerivad juudid juba mõnda aega igal nädalal kahe päeva jooksul N. Liidu suursaatkonna ees. USA-politsei lubab demonstreerima korraga tulla vaid 12 inimesel — kogunev suurem mass hoitakse mõned kvartalid saatkonnast eemal.

Seoses demonstratsioonidega vene ürituste vastu USA-s on KGB viimasel ajal korraldanud "spontaanseid" demonstratsioone ka ameerikaste vastu, mh. USA suursaatkonna ja Minskis toimunud USA moodsa kunsti näituse vastu.

Alkohol ja Kennedyd

NEW YORK (VES) — Senaator Edward Kennedy naine Joan Kennedy viibis hiljuti 4 nädalat alkoholisõltuvusravistuses New Yorgis, teatasid siinsed ajalehed.

Ta oli ütelnud ajakirjanikele, et ta on ülemäära tarvitanud alkoholi sellest peale, kui tema mees mõni aasta tagasi ühe tütarlapsega öösel sõitis olengult tulles Chappaquiddicki siillalt jõkke ja tütarlaps uppus põhja vajunud autos.

Pr. Kennedy kritiseeris hiljem Euroopa ajakirjanike ees avalkult oma meest.

Hamiltonis Kanadas suri 17. märtsil Ilona Elisabeth Lepp, nna Tõnisson, sünd. 7. augustil 1926 Tartus.

Kukkus läbi katuse

SYDNEY (MK) — Thirlmere eesti asulas juhtus õnnetus kohaliku eesti kanafarmeri ja baptisti jutlustaja Elmar Piltiga, kes farmi toidulao katust parandades, kukkus läbi katuse lae tsementpõrandale, mille tagajärjel murdis puusa lm. Pilt viibib praegu Camdeni haiglas, kuhu jääb tõenäoliselt mitmeks nädalaks.

Elmar Pilt, kes on 67 a. vana, pärineb Misso vallast, Võrumaalt ning siirdus Austraalia 1937 aastal, mis ajast tegeleb ka kanafarmerina thirlmeres. Kiindunud baptistina ehitas oma kulul Thirlmeresse nägusa väikese kiriku, mis on antud kasutada ka kohaliku luterjusu kiriku jumalateenistusteks.

Jüri Noor 75-aastane

Lundi tähistas 6. mail oma 75-ndat sünnipäeva õigusteadlane Jüri Noor.

Jüri Noor on seisnud koos Anton Õunapuuga eesti skautliku liikumise hälli juures ja oli iseseisvuse Koolinoosoo Keskliidu esimeheks.

Laskurid võistlevad Baltimores

Välis-Eesti Laskurliit korraldab seoses ülemaailmsete Eesti Päevadega Baltimore Gun Club laskerajal Patapskos Marylandis laskevõistlused, mis algavad kolmapäeval, 7. juulil kell 8 hommikul.

Etso-76 laskeala koordinaatoriks on Rein Kreek, võistluste peakorraldajaks Anton Männik, tema abiks Jaan Vapra, peakohtunik vaikekalibrilise püssi alal on Voldemar Metski, püstoli alal Arvi Tiinits, kohtunikuks A. Vaigro ja võistluste sekretäriks K. Tammer.

Võistlused korraldatakse kahes grupis, 19 ja vanemad 60 lasku lamades 50 m ja 3x20 lasku kolmest asendist 50 m, 12—18-a. vanused, 60 lasku lamades 50 m ja 3x20 lasku kolmest asendist 50 m. Püstoli võistlused on 60 lasku vabapüstol ja 60 lasku standardpüstol.

Võistlustest osavõtjail tuleb registreerida hiljemalt 1. juuniks kas Anton Männik, 1116 E. County Line Rd, Lakewood, N.J. või Rein Kreek, 3502 Kentucky Ave, Baltimore, Md 21213. Registreerimisel teatatada nimi, aadress, sünniaeg ning ületoodava relva/relvade/ nimetus ja seerianumber, registreerinuile saadetakse relvade üle piiri toomise load ja lasketiiru asukoha kaart.

Edu. . .

Alg. lk. 1

seisvuse ajal) suhteliselt hea ja kaugused väikesed. Selle tõttu jäävad noored põllumajapidamistesse, nende masinad leiavad parandamist ja siinne produktsioon ületab Nõukogude keskmise. Muidugi seisneb põhjus ka selles, et nad on eestlased.

Nove viitab siin eestlaste suuremale usinusele ja püüdlikkusele ka halvas olukorras saavutada paremat taset.

5 noorte auhinda Rootsi

NEW YORK (VE) — New Yorgis toimunud Raamatuaasta lõpuüritusel avaldati noorte kirjandite võistluse tagajärjed. Selgus, et viis auhinda on läinud Rootsis elunevatele noortele.

Kokku oli võistlusele esitatud 56 tööd kolmes vanuseklassis, selle juures 37 nooremate (11-13-aastaste) vanuseklassis, kus auhinnatuiks osutusid 1) Talve Laev (USA), 2) Kaarel Truuvert (Kanada) ja 3) Mai-Tiina Wiiborg (Rootsi).

Keskmises rühmas (14—16. a.) määras žürii 14 töö hulgast auhinnad: 1. Aime Nurme (Kanada), 2. Mats Estonius (Rootsi), 3. Rein Kirs (USA), Vanemas rühmas (17—19.a.) oli auhindamiseks esitatud 5 tööd — 1. ja 2. Mart Teose (Kanada), 3. Maiki Andre (Kanada).

Ergutusauhinnad said: Marika Farkas (R), leena Sergo (R.), Kai Kirsiväli (K.), Evi Valge (K.), Ingrid Parts (USA), Kadi Kool (USA), Pille Lillemägi (Inglismaa), Peeter Paljak (R.). Auhindadeks jagati välja kokku 580 dollarit:

Moskva küsis

NEW YORK (VES) — Tassi teatel oli N. Vene charge d'affairs Washingtonis küsinud välisministeeriumilt, et kas vastab tõele teade, nagu liiguks USA sõjalaevad Liibanoni suunas ja kui see on tõsi, siis milleks nad sinna lähevad.

Üks ameerika diplomaate oli üteelnud, et arupärimine on "äärmiselt ebatavaline", kuna N. Vene laevad viibivad Vahemeres ja oma jõududega on võimelised jälgima, kas USA laevad kuskile liiguvad. Lisaks avaldati teade, et USA laevad on saadetud ameerika kodanikke evakueerima.

• Leinateated

†

Korp! Sakala vilistlast

Dr. med.

Hugo Köhler'it

mälestab leinas

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

†

Armast sõpra

Dr. med.

Hugo Köhler'it

Sünd. 10/4 1915 Viljandis
Surn. 28/4 1976 Göteborgis

mälestavad kurbuses perekonnad:

PUGAL
TALVARI
KAULIO
MEYER
SÄRG

†

Armast vilistlast

Mait Põllupüü'd

mälestab

E.Ü.S. PÕHJALA

†

Oma liiget ja endist rev. kom. esimeest

Beris Holm'i

mälestab

SIHTA SUTUS

ÜHISABI

†

Armast onu

Arnold Ahman'i

Sünd. 18/6 1896

Surn. 23/4 1976

mälestab leinas

HEDDA

lastega

• Kohalik elu

GÖTEBORG

Õpetaja valimine

EELK Göteborgi ja Läänerootsi Koguduse õpetaja koht, millne jäi vakantseks koguduse senise õpetaja Karl Kooli ootamatu surma läbi 5. detsembril 1975 tuleb lähemal ajal täitmisele.

Kandideerimiseks on oma nõusoleku andnud ning EELK Konsistooriumilt selleks loa saanud 21. detsembril 1975 Stockholmis Peapiskoplikus kirikus õpetajaametisse ordineeritud õpetaja Thomas Vaga.

Selleks astub kokku EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi Koguduse täiskogu koguduse kolmes koksuses järgmisel: Halmstadis St. Olaus Petri kirikus laupäeval 15. mail kell 15.00, Göteborgis 16. mail kell 13.00 Kristiine kirikus ning Alingsåsis 6. juunil kell 13.30 Maakirikus.

Vastavalt EELK Põhimäärused par. 101:

"Koguduse liikmete täiskogust võtavad osa kõik täisealised konfirmeeritud koguduse liikmed, kes oma maksukohustused koguduse vastu on täitnud ja vähemalt ühe aasta on koguduse nimekirjas olnud."

Koguduse liikmete hulgas Göteborgis, Halmstadis kui Alingsåsis toimunud korjandus koguduse kauaaegsele ning armastet õpetajale Karl Koollie kuldse ametristi annetamiseks leidis väga elavat osavõttu ja vastuka ja ning arusaamist õpetaja pika ning viljarikka töö hindamiseks.

Õpetaja Karl Kooli ootamatu lahkumisega surma läbi katkes mainitud aktsioon. Sihiga jäädvustada kadunu tööd koguduseliikmete hulgas, saades selleks ka vastava nõusoleku kadunu lese Clara Koolilt, otsustas koguduse nõukogu teha ülesandeks koguduse juhatusele moodustada laekunud summadest õp. Karl Kooli nimeline fond.

Selle fondi statuudi väljatöötamine on jäänud juhatuse ülesandeks koostöös kadunu lese Clara Kooliga. Mainitud tööga on juhatus alustanud.

UPPSALA

Aktuaalne ettekanne

Esmaspäeval 10 mail kell 19 kõneleb Uppsala Eesti organisatsioonide kutsel Uppsala kommuuni majandusosakonna juhataja Roland Agius Eesti Kodus, Geijersg. 12 A teemal: Uppsala tulevik (Uppsalas framtid).

Ta on lubanud rääkida Uppsala majandusest, maksudest, pensionäride koludest ja sisserändajate probleemidest.

Kõik kaasmaalased teretulnud!

VÄSTERÅS

Laulupäev

22. mail peetakse Västeråsis laulupäev, mis toimub Västerås ja Eskilstuna eesti seltside ühisel korraldusel.

Esinevad Stockholmi Nais- ja Meeskoorid, lastekoor ning Kassari rahvatantsijad. Esinemine kl. 14.30 Kristiansborgi konserdisaalis. Pärast õhtusöök end. Aros-hotelli ruumes, Källgatan 13. Samas toimub ka õhtune pidu roikete ettekannetega ja tantsuga.

Torontos suri 2. aprillil kaugesõidukapten Aleksander Kaaret. sünd. 12. septembril 1894 Käsmus.

Noormess soovib üürida 1—2 toalist

korterit

Stockholmi linnas. Vast. tel. 08/717 24 13.

Üksik eesti mees soovib tutvust

eesti naisega

aastates 50—65 ühisaks koduseks eluks. Vast. "Laotus", EPL, Box 667, 101 29 Sthlm.

Ühisabi pakkide vahendus

Saadame riietusesemete ja toiduainete pakke tolli eltemaksimisega. Laos olemas: Villased riided, jersey, crimplen, vihmavarjud jm.

Omad pakid saate: Estniska Samhjälpen, Box 15 112, 104 65 Stockholm.

Büroo asub: Kvarngatan 3 B Stockholm. Tel. 08/42 35 53. Avatud kl. 10—17, laupäeviti suletud.

Muretseme loomaarsti tunnistusel **Nõudke hinnakirjal**

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Piilupart Kalle

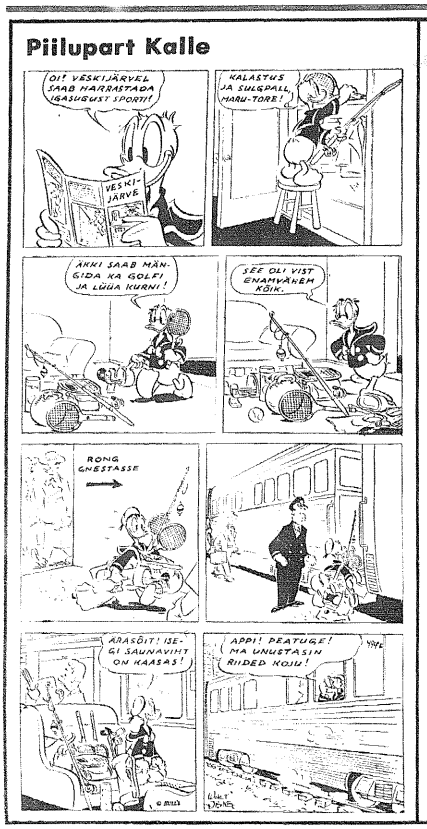

Fantoom

Televisiooniprogramm

TV Lördag

LÖRDAG 15 MAJ

TELEVISION 1

Suomenkielisiä ohjelmat:
Finskspråkiga program:
9.20 Tapahtumia. Aktuellt magasin för finskspråkiga.
10.00—11.30 Laulu tulipunaisesta kukasta.
Sången om den eldröda blomman.
Olavis — den finske Don Juan — historia i en nylnspelning av Mikko Niskanen. Textat.
17.30 Aktuellt i veckan. Textat.
17.35 Helgmälsbön. Från Sövde kyrka.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Naturrutan. Vätmarkerna uppmärksammas speciellt i år. Sverige har ätagit sig att skydda 20 vätmarksområden. Naturrutan berättar om några, bl a Hornborgasjön. Kan älgkrockar undvikas? Naturrutan informerar om pågående forskning. Fiskeportaget handlar om havsöring i Alvkarleby. Sundsvall.
18.35 Bevingad fiskare. Vid sjön Bäven finns fiskgjusen, Sveriges näst örnarna största rovfågel. I en film av Rolf Agnestrand får vi se hur den lever och vilken miljö den behöver.
19.00 Den lilla testern. Slösaren eller Det Elektriska Slottet.
19.30 Huset Silfvercronas gåta. Fånge i det förflutna.
Medv. Tomas Bolme, Stig Engström, Meta Velander, Bette Sahlin, Birgitta Sundberg, Per Dyme och Jörgen Lantz.
Repris från 12.1.74.
20.00 Reprisportaj. SV. 1968 års vit sar med Lars Ekborg och Carl-Gustaf Lindstedt samt deras gäster Ulla Hallin, Jarl Borssén, Sonya Hedenbratt, Mille Schmidt, Margareta Sjödin och många fler.
20.35 Mary Tyler Moore. Mary är anställd på en liten TV-station i Minneapolis. Hon arbetar i ett lag av idel män och drömmer om att bli producent. Bolagets s k ansikte utåt är den självgode Ted Baxter. I kvällens avsnitt söker han ett jobb i New York som värd för ett frågeprogram.
I rollerna: Mary Tyler Moore, Ed Asner, Ted Knight, Gavin MacLeod, Betty White.
21.00 Aktuellt och väder.
21.20 TV-nytt.
21.35—22.25 Science Fictionserie: Månbas Alpha 1999. 2. En obemannad rymdfarkost som sändes ut från jorden 1985 påträffas — nu på återväg — förföljd av representanter för en rymdcivilisation som drabbats av farkostens oavsedda katastrofverkningar.
I rollerna: Martin Landau, Barbara Bain, Barry Morse, Jeremy Kemp, Prentis Hancock, Zienia Merton, Nick Tate.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Sesam. Godbitar ur det amerikanska barnprogrammet "Sesame Street".
18.00 Lördags. Hej Lördags! Om att fiska.
18.30 Osmonds i stan. Reportage bakom kulisserna vid Köpenhamnsbesöket.
19.05 Poesi och Värmlandskorv. En berättelse om författaren Bo Setterlind på ovanligt uppdrag i Värmland, glada Karlstadbor och en massa dikt.
En film av Karl Haskel och Lars Westman.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Rånkuppen. SV. Engelsk långfilm från 1953. En liten skolpojke, som är son till en poliskonstapel, råkar utan att veta av det hjälpa en rånarliga och finner sig plötsligt vara i besittning av hela juvelbytet.
Regi: Clive Donner.
I rollerna: Michael Brooke, Belinda Lee, David McCallum, Anna Blake, Ronald Lewis, Michael Gwynn, Brendon Hanley.
21.35 Gäst hos Hagge — Lennart Hyland.
22.35 TV-nytt och väder.
22.40—23.05 Lördagsfarsen: Maude. Amerikansk komediserie med Beatrice Arthur och Bill Macy. Ep 2. "Sådan moder, sådan dotter".
Maudes dotter Carol har en ny uppvaktande kavaljer och Maude blir litet chockad då hon upptäcker att det är en av hennes gamla beundrare. Problemet blir inte mindre av att det var han som tappade intresset för Maude och inte tvärt om . . .

TV Söndag

SÖNDAG 9 MAJ

TELEVISION 1

9.00—9.55 Påskfirande i Rumänien. Påsk kommer litet senare i de ortodoxa kyrkorna än hos oss. I det här canadensiska programmet får vi vara med om hur påsken firades både vardag och högtid i Moldova — en landsända i Rumänien.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.15 Uutisvilkko.
Nyhetsveckan.
10.45—11.15 Kaupunki meni metsään. Staden som gick åt skogen. Textat.
11.45—12.45 Invandrarredaktionen.
11.45 NYVHETER PÅ FINSKA.
%?.%% Nyheter på serbo-kroatiska.
12.45 Nyheter på turkiska.
13.15 Nyheter på grekiska.
13.45—14.30 Sverigefrågan. Invandrare från Stockholm och Sundsvall möts.
Programledare: Lennart Swahn.
Repris från 7.5.
15.30 Fokus. Textad repris.
16.00—16.20 Värld utan ljud. Textat. Rita Andersson gör en banbrytande insats i döva historia. Hon är den första döva i Sverige som kommit in på förskollärarseminariet.
16.45 Arvingarna. Repris.
17.35 Doc.
18.00 Barnard Hughes, Elizabeth Wilson, Mary Wickes, Irwin Corey.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Allid på en onsdag. Amerikansk långfilm från 1968. Direktör Cleves ordnar en representationsäning åt sin älskarinna Ellen men haoöeainyeterare lånar i god tro ut den till en av företagets gäster och Cleves får mycket svårt att förklara Ellens närvaro. Regi: Robert Ellis Miller.
I rollerna: Jane Fonda, Jason Robards, Dean Jones, Rosemary Murphy, Ann Prentiss, Jack Fletcher, Kelly Jean Peters, King Moody, Monty Margetts.
19.50 Häståkare. Ragnhild och Gerhard Johansson driver ett häståkeri i Kristinehamn. De kör bl a ved åt Kristinehamns kommun. Akeriet startades för tjugotvå år sedan och är ett av de få kvarvarande i Sverige.
Stillbildsprogram av Mats Holmgren. Örebro.
20.00 Sir Oswald Mosley — Englands Hitler. Sir Oswald Mosley, den unge ministern med arbetslöshetsfrågor som specialuppgift i 1929 års engelska labourregering samlade Englands fascister till ett parti och såg sig själv som landets nästa store ljdar3w75n
5)§8.
gitlers trupper tågade in i Frankrn,Sal.Sotn engelsmännen för säkrehts skull sin egen Hitler i fängelse.
I dag sitter Sir Oswald Mosley som pensionär på sitt fädernegods och berättar sina minnen.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Söndagskväll. Med Eric S. Alexandersson. Göteborg.
21.45—22.45 Franska bilder II: Befria mig inte... SV. Dominik Birmanns andra program om Frankrike rapporterar om idéer och attityder till det allt omänskligare samhälle som världsstaden Paris håller på att utvecklas ti l. Här finns ännu oaser av mänsklighet mitt i larmet som visar ett annat Paris än det vi känner.

TELEVISION 2

10.00—16.20 Privet I.
16.25 Mästarmöte i militär femkamp. Svensk och utländsk elit möts i Kristianstad i militär femkamp. Åke Broiin. Malmö.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Du och jag och några till... 8. Martin går vilse.
18.00 Mangall. En folkstam i norra Tanzania. 1. Boplatsen.
18.30 Dokument utifrån. Repris från 6.5.
19.00 På äldre dar. Värd: My Persson.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Art van Damme i Stockholm. Bosse Larsson presenterar en av världens bästa jazzdragspelare. Förutom Art van Damme medverkar Lars Erstrand, Ronnie Gardiner, Dick Gyllander och Sture Nordin.
20.30 Sportspegeln.
21.00 Ansikte mot ansikte av Ingmar Bergman. Del 2: Gränsen. Textad repris.
21.50 Indien — u-land utan framtid? 2. Har Indiens skolsystem gått i konkurs?
22.25 TV-nytt och väder.
22.40—22.50 Innan vardan. Lars-Göran Ottosson, läkare från Jönköping.

TV Måndag

MÅNDAG 10 MAJ

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.10 Switch on 30.
9.20—9.40 Informera flera. 4. Makt och massmedier.
9.45—9.55 Människan — djuren — naturen. 4. Rädda naturen.
10.10—10.25 Teknik i vardagslivet. 3. Optik.
10.35—10.55 Vid Medelhavet. 3. Bondby.
16.30—17.00 Halvfem:
Samhället där vi bor. 8. Spara — slösa.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Golden Hill. 11. Mättet är rågat.
18.30 Sveriges Magasin.
19.25 Stalin SV. Den 1953 bortgångne ryske diktatorn Josef Stalin föddes i den lilla georgiska staden Gori i södra delen av landet. I det här programmet skildras hans barn- och ungdom, hans engagemang i den revolutionära rörelsen och hans roll under den ryska revolutionen. Unika arkivbilder har använts i detta franska program.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.25 Bönder i Colombia. SV. Film om de närmast feodala förhållanden som bondebefolkningen i Colombia lever under. Det förekommer fortfarande att indianbönder sätts i skamstocken för att de inte klarat arrendena till godsherrarna, och att deras barn tvingas arbeta åt godset från 6—7 års ålder. Men bönderna har börjat organisera sig i bondeligor och fackföreningar för att återerövra jorden.
Jorge Silva och Martha Rodriguez är två unga radikala dokumentärfilmare från Colombia. De har levt med indianbönderna i fem år.

TELEVISION 2

17.00 Förskolesprogram: Om — koka soppa på en spik.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30—18.00 Varför är det så ont om Q? Hans Alfredson läser ur sin egen bok. 1. Boden och Q-hun a.
19.00—19.20 Privet I.
19.20—19.30 Regionala nyheter.
Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Anna och Lilsa. Två kvinnor ur var sin generation från bruksamhället Surahammar berättar om sina liv.
20.30 Mumiens hemlighet. Han dog för 2 000 år sedan ca 40 år gammal. Hans kropp preparerades på det sätt som var brukligt i Egypten på den tiden. För ett år sedan låg hans balsamerade kropp på ett obduktionsbord i USA för att undersökas av en grupp forskare. Obduktioner som den här ger forskarna viktiga upplysningar för jämförelser mellan sjukdomar förr och nu. I det här kanadensiska programmet får vi också veta hur och varför egyptierna balsamerade sina döda.
20.55 Anslagstavlan.
21.00 Värld utan ljud. Textat. Hur påverkar dövhet den viktiga kontakten mellan barn och föräldrar? Programledare: Gary Engman.
Sänds även i TV 1 16/5 kl 16.
21.30 Oronfröjd med SR:s Symfoniorkester. Trumpetkonsert i Ess-dur av Hummel. Solist är Stockholmsfilharmonikernas unga, kvinnliga förstetrumpetare Janis Marshelle Coffman. Dir: Kari Tikka.
22.10—22.15 TV-nytt och väder.

TV Tisdag

TISDAG 11 MAJ

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00 Den moderna datatekniken 3.
9.25—9.45 Livet förs vidare. 1. Insekter, groddjur, kräldjur.
10.00 Switch on 30.
10.10—10.25 Teknik i vardagslivet. Textat. 3. Optik.
10.35—10.55 Vi studerar fåglar. 1. Att se på vråkar.
12.00—12.15 Teknik i vardagslivet. 3. Optik.
12.20—12.40 I Australien. 3. Australiska rikedomar.
12.45—13.05 Fara. 1. Att arbeta med gas.
13.10 Skeppet. 8. Resan till fritidslandet.
13.35—13.55 Mer om film och TV. 2. Om romantik.
14.00 Du i samhället. 2. Arbetsliv i förvandling.
14.50—14.55 Färg-TV. Besök på en färg-TV-fabrik.
16.30—17.00 Halvfem:
Domino och hans vänner. Conny berättar om tecken. Almanackan — maj. Samhället där vi bor. 8. Spara och slösa. Finsk berättare.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Hajk — frågeprogram med Bengt Alsterlind.
18.30 Sveriges Magasin.
19.30 Djurvärld i omvandling. Försvinnande arter och miljöförstöring gör oss medvetna om människans förhållande till naturen — nödvändigheten av förståelse för samhörighet.
20.15 Glenn Gould — pianist: 2. Kvalitet i första hand. Glenn Gould är noggrann i sitt inspelningsarbete. När han nu inte ger konserter, utan bara uppträder via grammofonskivor, radio och TV, tar han i stället vara på alla möjligheter i inspelningsmiljön för att få spontanitet i utspelet och perfektion i tekniken. Glenn Gould gör ironiskt nog sin inspelning i en tom konsertsal! Ett nytt program i TV 1:s serie med Glenn Gould sänds 18/5 kl 20.25.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.30 Historier från München. Charlie är en kille som inte vill knega och han bor med sin mormor Anna Häusler i ett rivningshotat hus i München. Idéer har han många, resultaten blir inte alltid vad han hade hoppats. Vi får möta honom i sex episoder under våren och försommaren. 1. Trekvartsfriet.
Regi: Helmut Dietl.
I rollerna: Therese Giehse, Günther Maria Halmer, Frithjof Vierock, Karl-Maria Schley, Michaela May, Katja Rupé, Towje W. Kleiner.

TELEVISION 2

17.00 Förskoleprogram: Om — koka soppa på en spik.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30—18.00 Varför är det så ont om Q? 2. Pähittiga Johansson och Pim på jakt efter Bovan och Q-hunden.
19.20—19.30 Regionala nyheter.
Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 En stor dag: Det nya skrivbordet. Engelsk pjäs av Jack Rosenthal.
Fröken Shepherd har i fjorton år drömt att få ett nytt skrivbord på kontoret. Hon har bett, tjatat och hotat och nu är dagen äntligen här då skrivbordet skall komma...
I rollerna: Judy Parfitt, Andrew Ray, Brenda Cavendish, Philip Jackson, Gabrielle Lloyd, Frank Compton, Veronica Roberts.
20.50 Anslagstavlan.
21.00 Bakom rubrikerna. Är riksradions tid förbi? Radion har länge fört en tynande tillvaro i TV:n skugga. Nu kommer snart lokalradion. Från 25 nya radiostationer runt om i landet får riksradion ytterligare konkurrens. Marianne Söderberg. Malmö.
21.25 Poesin sjunger. "Vetet skall åter spira på våra åkrar".
Medv Thorstein Bergman, Anita Ekström, Per Myrberg, Margareta Söderberg och Arbete och Fritid samt författarna Claes Andersson och Göran Sonnevi.
22.10 TV-nytt och väder.
22.15—22.45 Sportnytt.